

William Shakespeare
ANTONIUS A KLEOPATRA
Přeložil J[osef] Č[ejka].

Osoby.

Markus Antonius, >
Oktavius Caesar, >
Markus AEmilius Lepidus, > triumvirové.
Sextus Pompejus.
Domitius Enobarbus, >
Ventidius, >
Eros, >
Skarus, >
Dercetas, >
Demetrius, >
Philo, > přítel M. Antonia.
Maecenas, >
Agrippa, >
Dolabella, >
Prokulejus, >
Thyreus, >
Gallus, > přítel Ok. Caesara.
Menas, >
Menekrates, >
Varrus, > přítel S. Pompeja.
Taurus, vrchní vůdce pod Caesarem.
Kanidius, vrchní vůdce pod Antoniem.
Silius, důstojník pod Ventidiem.
Euphronius, vyslanec od Antonia k Caesarovi.
Alexas, >
Mardian, >
Seleukus, >
Diomedes, > v službě u Kleopatry.
Hadač.
Sedlák.

Kleopatra, královna egyptská.
Oktavia, sestra Caesarova, a choť Antoniova.
Charmiana, >
Ira, > v službě u Kleopatry.

Důstojníci, vojáci, poslové a jiné komonstvo.

Scena na rozličných místech římské říše.

Jednání první.

Výjev první.

Alexandrie. Pokoj v paláci Kleopatry.
Vejde Demetrius a Philo.

Philo. Ne, zamilovanost našeho vůdce
vybíhá z míry: spanilý ty oči,
co zástupům a řadám vojska plály,
jak obrněný Mars, kloní a točí
teď zraku služebnost a pokoru
po čele osmahlém: rekovně srdce,
jež v davu velkých bojů zápony
na hrudi trhalo, zapírá statnost,
a měchem stalo se i vějíčkou,
cikánky vilnost chladit. Hle, tu jdou.

*Troubení. Vejde Antonius a Kleopatra, s komonstvem;
kleštěnci ji fochrují.*

Jen dejte dobrý pozor, uzříte,
jak světa třetísloup se změnil v blázna

nevěstčina; pohleďte jen a vizte.

Kleopatra. Je-li to v pravdě láska, mluv, jak velká ¹⁾.

Antonius. Žebráctvím láska jest, dá-li se sčísti.

Kleopatra. Vykážu meze tvému milování.

Antonius. Pak zem i nebe nové musíš nalezť.

Vejde služebník.

Služebník. Můj pane, z Říma noviny.

Antonius. Ó běda: –

Nu zkrátka.

Kleopatra. Ne, Antonie, poslechni je:

snad Fulvia se hněvá; neb, kdož ví,
zdať neposílá řídkobradý Caesar
mocného rozkazu, „To čiň, neb ono;
tu říši osad', onu vysvobod';
to vykonej, sic budeš odsouzen.“

Antonius. Jak, láska má!

Kleopatra. Snad, – ne; a podobněť, –

dél nesmíš zůstat: odvolání přišlo
od Caesara; dej slyšení, Antonie. –
Kde půhon Fulviin? řku, Caesarův?
neb obou? – Zavolej sem posly. – Jako
že královnou jsem v Egyptě, Antonie,
ty červenáš: a krev tvá holduje
buď Caesaru, neb líce studem splácí,
křiklavá Fulvia když žehrá. – Posly!

Antonius. Řím v Tibeře se rozplyň, šířý oblouk
stvrného mocnářství se zboř ²⁾! Zde svět můj.
Vše království je hlína: blatná země
krmí tak dobře člověka jak zvíře:
důstojnost života jest, takto jednat;

Objímá ji.

když jen takové dvě na vzájem s to jest,
v čem – pod pokutou trestu věz to svět –
bez rovně stojíme.

Kleopatra. Výborná faleš!

Proč pojal Fulvii, a nemiloval? –
Chci zdát se pošetilou, ale nebyt;
Antonius zůstane vždy tím, čím jest. ³⁾

Antonius. Jsa veden Kleopatrou. – Netravme času,
již z lásky k Lásce, k sladkým hodinám,
tak trpkým smlouváním: náš život neměl
by prodlít ani minutu bez nových
vždy rozkoší. Jak večír kratochvilít?

Kleopatra. Slyš posly.

Antonius. Fuj, královno svárlivá!

kterou vše zdobí, horlité, smát se, plakat;
při nížto každá vášeň zápas vede
krasou se stát a podivem. Nech poslů;
tvůj jsem, a cele samojedině,
na noc se projdem v ulicích, a zvíme
o náklonnostech lidu. Pojď, má kněžno;
ty's žádala tak noci minulé. –
Slova k nám nemluv ⁴⁾.

Antonius a Kleopatra odejdou s komonstvem.

Demetrius. Tak lehce vážen Caesar od Antonia?

Philo. Svým časem, když není Antoniem,
umalí ducha velikost, kteráž
by stále při Antoniu trvat měla.

Demetrius. Mám strach, že potvrdí sprostého lháře,
jenž v Římě o něm mluví; na zejťří
však lepšího se nadám. Spěte blaze.

Odejdou.

Výjev druhý.*Tam též. Jiný pokoj.**Vejde Charmiana, Ira, Alexas a hadač.*

Charmiana. Pane Alexe, libezný Alexe, nejjakýkolivější Alexe, skoro nejsvrchovanější Alexe, kde je hadač, jehož jste královně tak vychvaloval? Ó! abych znala toho manžela, který, jak říkáte, z vidlic věnců si nadělál!

Alexas. Hadači!

Hadač. Co chcete?

Charmiana. To on? – Jste vy to, jemuž vše je známo?

Hadač. Číst trochu umím v neskončené knize tajemné přírody.

Alexas. Podejte ruku.

Vejde Enobarbus.

Enobarbus. Přineste rychle banket; vína hojnost, bych připil na zdraví Kleopatře.

Charmiana. Muži laskavý, naděl mi dobrého štěstí.

Hadač. Já štěstí nedělám, jen předvídám.

Charmiana. Tedy tě prosím, abys mi nějaké předviděl.

Hadač. Budete ještě bělejší, než jste.

Charmiana. On myslí v těle.

Hadač. Ne, líčit se budeš, až sestaráš.

Charmiana. Jen žádné vrásky!

Alexas. Nezlobte jeho předvědoucnosti; pozor.

Charmiana. Pst!

Hadač. Víc milující, nežli milována.

Charmiana. Toť bych si raděj játra pitím hřála.

Alexas. Aj, poslouvejte pak.

Charmiana. Nuž tedy, nějaké výborné štěstí. Učín abych se provdala jedním předpolednem za tři krále, a po nich po všech vdovila: hled' abych měla v padesátém roce ještě dítě, jemuž by Herodes z Judy poctu vzdával; prorokuj mně, že se zasnoubím s Oktaviem Caesarem, a rovna budu své vládkyni.

Hadač. Přeckáte paní, u níž sloužíte.

Charmiana. Ó výborně! Dlouhý život jest mi nad filky milejší.

Hadač. Vy jste již patrně lepšího štěstí zakusila, než jaké na vás čeká.

Charmiana. Tehdy ostanou nepochybně děti moje bez jména⁵⁾. Prosím tě, mnoho-li budu mít ještě hochů a holek.

Hadač. By bylo v každé chuti vaší lůno, a plodna každá chuť, tož milion.

Charmiana. Jdi, blázne, odpouštím tobě, proto že's čaroděj.

Alexas. Vy myslíte, že krom vašich povlak neví nikdo o vašich chutech.

Charmiana. Pojd' raděj, a hádej Iře.

Alexas. My všichni chceme naše losy znáti.

Enobarbus. Můj los, a mnohých z nás, bude dnes večír – opile do postele.

Ira. Zde tato dlaň zvěstuje, ne-li co jiného, alespoň čistotu.

Charmiana. Jako potopa Nilu hladový rok.

Ira. Jdiž, rozpustilá souložko, ty neumiš hádat.

Charmiana. Není-li tučná dlaň znamení plodnosti, tehdy se neumím ani za uchem škrabat. – Hádej jí, prosím, jenom všední štěsí.

Hadač. Vaše štěstí je si rovné.

Ira. Jen jak? jen jak? pověz to zevrubněji.

Hadač. Již pravil jsem.

Ira. Což nejsem lepší ani o palec štěstí než ona?

Charmiana. Slyš, kdybys byla jen o palec štěstí lepší než já, odkud bys jej vzala?

Ira. Ne z nosu mého muže⁶⁾.

Charmiana. Nebesa, napravte zlou mysl naši! – A teď Alexovo štěstí, jeho štěstí. – Ó! popřej, aby dostal ženu,

kteřá chodit nemůže, laskavá Isido, za to tebe prosím: ta nechat' umře, a dej mu horší; po té horší at' následuje ještě horší, až pak nejhorší ze všech se smíchem ke hrobu jej provodí, padesátenásobného paroháče. Dobrotivá Isido, vyslyš tuto prosbu moji, a třebas mnohem důležitější mně odepři; za to žádám, dobrotivá Isido!

Ira. Amen. Drahá bohyně, vyslyš modlitbu lidu svého; neboť jakož srdce puká, vidíme-li hezkého muže zasnoubeného s nevázanou ženou, tak bývá smrtelný zármutek dívati se na škaredého chlapa bez rohů: Pročež, drahá Isido, zachovej se, jak sluší, a oblaž jej přiměřeně.

Charmiana. Amen.

Alexas. Hled'te! kdyby v jejich rukou leželo, nasadit mně rohy, ty by ze sebe kurev nadělaly, jen aby svou vůli měly.

Enobarbus. Pst! blíží se Antonius.

Charmiana. Ne on, kněžna.

Vejde Kleopatra.

Kleopatra. Viděli jste mého pána?

Enobarbus. Neviděli, kněžno.

Kleopatra. Nebyl zde?

Charmiana. Ne, milostivá paní.

Kleopatra. Byl k veselosti nakloněn; tu vnáhle Řím na mysl mu připad'. – Enobarbe, –

Enobarbus. Kněžno.

Kleopatra. Hled', a přiveď ho sem. Kde jest Alexas?

Alexas. Zde k službám vašim. – Pán tu přichází.

Vejde Antonius s poslem a komonstvem.

Kleopatra. Nechcem ho vidět: následujte nás.

Kleopatra, Enobarbus, Alexas, Ira, Charmiana, hadač a komonstvo odejdou.

Posel. Choť tvoje, Fulvia, byla první v poli.

Antonius. Naproti bratru mému Luciovi?

Posel. Tak jest:

však boj se brzy dokonal, stav času je spřátelil, a proti Caesaru moc jejich spojil; jehož lepší štěstí ve válce při prvním setkání je z Itálie vyhnalo.

Antonius. Co horšího?

Posel. Zlou novinou se mluví nakazí.

Antonius. Týká-li blázna se, neb bázlivce. –

Jen dál: s tím, co se stalo, hotov jsem. –

Věz, kdo mi pravdu dí, by v jeho slovech smrt byla, slyším ho jak pochlebnička.

Posel. Labienus (drsnát' novina) se zmocnil s parthskými voji Asie; od Euphratu a Syrie vítězným praporem zatřás' až k Lydii a k Jonii: zatím –

Antonius. Antonius, chtěl jsi říci, –

Posel. Ó, pane můj!

Antonius. Mluv rázně, netaj hlasu veřejného, zvi Kleopatru jak Řím ji nazývá; vyvad' se se mnou slovy Fulviinými, haň vady mé tak svobodně, jak zlost jen a pravda činit smí. Z nás plevel roste, když spějí vichrové; a mluvíš-li nám o zkáze naší, toť jak bys nás oral. Bud' zatím zdráv.

Posel. Jak Milost vaše velí.

Odejde.

Antonius. Co za noviny z Sikyona? Mluvte.

První služebník. Poselství z Sikyona. – Je tu kdo?

Druhý služebník. On čeká rozkazu.

Antonius. At' předstoupí. –

Ty tuhé okovy egyptské zlomím,

Vejde druhý posel.

sic v milování pohynu. – Kdo jsi?

Druhý posel. Choť tvoje, Fulvia, je umrlá.

Antonius. Kde zemřela?

Druhý posel. Ve Sikyoně, pane:

běh nemoci, a co bys pilného

měl ještě zvědět, stojí zde.

Podává mu list.

Antonius. Odejdi.

Posel odejde.

Duch velký skonál. Bylať to má touha:

co s pohrdou od sebe odhazujem,

zpět znova voláme; přítomná líbost,

na překot zlacinělá, opakem

se stává: teď je dobrá, že je mrtva;

táž ruka, co ji prvé odstrčila,

zas ráda by ji nazpět přivábila.

Musím se od té čarokněžny trhnout;

desetkrát tisíc žalů, horších ještě

než znám, má lenost líhne. – Enobarbe!

Vejde Enobarbus.

Enobarbus. Co ráčíte, pane?

Antonius. Já musím naspěch odsud.

Enobarbus. Tím zabijeme všechny naše ženy. Vždyť vidíme, jak vražedlivě každá nelaskavost na ně působí: budou-li muset náš odchod snášet, je heslem smrt.

Antonius. Pryč musím.

Enobarbus. V čas pilné potřeby ať ženy umrou: Bylo by jen škoda, pro nic a za nic jimi povrhout; máme-li ale volit mezi nimi a důležitou věcí, musíme je za nic vážit.

Kleopatra, dotkne-li se jí ta pověst jen zdaleka, umře na místě: dvacetkrát viděl jsem, jak skonávala pro mnohem chatrnější příčinu. I mámt' za to, že je v smrti jakási mocnost, kterouž bývá jako milováním dojata, s takovou rychlostí pokaždé hned umírá.

Antonius. Chytrá jest nad lidské pomyšlení.

Enobarbus. Ach! nikoli, pane; její vášně složený jsou jen z nejoutlejších částek pouhé lásky. Tyto větry a vlny nedají se zvátí vzdycháním a slzami; to jsou vichřice a bouře hroznější než o kterých kalendář píše: u ní to nemůže být chytrost; sic by uměla udělat lijavici tak jako Jupiter.

Antonius. Ó! bych jí byl nikdy nespáčil!

Enobarbus. Aj, tož byste nevidal byl minul divuplné mistrovské dílo, a zbaven toho blažení svou cestu o dobrou pověst připravil.

Antonius. Fulvia je mrtva.

Enobarbus. Pane?

Antonius. Fulvia je mrtva.

Enobarbus. Fulvia?

Antonius. Mrtva.

Enobarbus. Nu tedy učíte bohům obět' na poděkování. Když se jejich Božstvím zalíbí vzítí ženu od muže, ukazuje mu to krejčího na světě, a přináší útěchu, že jsou zde ruce, je-li starý oděv ošumělý aby nový zhotovily. Kdyby nebylo jiných žen krom Fulvie, nesl byste ovšem ránu, a příhoda byla by k požalování: tento zármutek ale je potěšením korunován; starý podolek váš vynese na novou sukni; a slzy, které by tuto lítost kropit měly, žijou věru v cibuli.

Antonius. Ty věci, které v říši začala, nemohou snést mé nepřítomnosti.

Enobarbus. A věc, kterou jste vy tu načal, nemůže bez vás ostat; zvláště s Kleopatrou, ježto celá na vašem pobytu visí.

Antonius. Nech lehké řeči. Oznam důstojníkům,

co zamýšlíme. Spěchu příčinu

vyjevím královně, a lásku její

přikloním k loučení. Nás mocně zove,

krom pilných potřeb, nejenom smrt Fulvie,

těž listy mnohých radných přátel v Římě

nás domů volají. Sextus Pompejus

opřel se Caesaru, a vládu moře

opanoval: lid vrtký (jehož přízeň

se teprv spojí se zasloužilým,

když mine zásluha) počíná házet

vše hodnosti Pompeja velkého

na jeho syna, kterýž slavný jménem

a mocí, slavnější však ještě krví

i životem, dorůstá do reka;

a jehož sláva, bude-li se zmáhat,

uvrhne světa boky v nebezpečí.

Již mnoho líhne, co jak žíně teprv

jen živo jest, a bez hadího jedu ⁷⁾.

Všem nižším vůdcům řekni, vůle naše

že nakvap vyzývá je k odtahu.

Enobarbus. Tak učiním.

Odejdou.

Výjev třetí.

Vejde Kleopatra, Charmiana, Ira a Alexas.

Kleopatra. Kde jest?

Charmiana. Dosavad jsem ho nespáčila.

Kleopatra. Jdi, hled' kde je, kdo u něho, co dělá:

já tě však neposlala. – Najdeš-li

jej v myšlénkách, řekni že tančím, jestli

je vesel, pověz že jsem náhle padla

do nemoci: Spěš, ať se navrátíš.

Alexas odejde.

Charmiana. Mním, kněžno, vroucně-li jej milujete,

že nekráčíte cestou k rovné lásce

jej přinutit.

Kleopatra. Co činit, čeho nedbám?

Charmiana. Povolte ve všem, nechte vzdorů zatím.

Kleopatra. Ty radiš jako blázen, tak jej ztratím.

Charmiana. Nechtějte zkoušet ho až přílišně,

nenávisť z bázně pojde přesnadně.

Tu přichází.

Vejde Antonius.

Kleopatra. Jsem nemocna a smutna.

Antonius. Žel mi je říci, ký mám úmysl.

Kleopatra. Pomoz mi odsud, Charmiano, sic klesnu:

to trvat nemůže, stav tělesný

nesnese toho.

Antonius. Drahá královně, –

Kleopatra. Odstupte, prosím, ode mne.

Antonius. Co jest vám?

Kleopatra. Na očích vidím dobrou novinu.

Co praví vdaná paní? – Jděte si:

Že vám kdy dala dovolení přijít!

Ať nepraví, že já snad vás tu držím,

nad vámi moci nemám; vy jste její.

Antonius. Bohům je známo, –

Kleopatra. Není královně

tak hrubě zklamané; však s prvu hned

jsem viděla to zrádné osení.

Antonius. Kleopatro, –

Kleopatra. Jak bych jen myslit mohla,

že's můj, a věren, ač by trůnem bohů

tvá přísaha zatřásla, když jsi Fulvii
falešně zradil? Šílenství to bujně,
být v poutech slibů oustně utvořených,
jež v samé přísaze hned pukají!

Antonius. Nejsladší královno, –

Kleopatra. Ne, nehledej
pod jakou branou bys měl odejít,
jen s bohem! dej, a jdi: když jsi chtěl zůstat,
jakých tu bylo slov: Nic o loučení: –
na rtech i v očích našich byla věčnost⁸⁾;
na čele blaženost; nejmenší částka
v nebesích byla zrozena: To trvá
až po tu dobu, jestli, reku světa
největší, nejsi lhářem největším.

Antonius. Jak, kněžno!

Kleopatra. Kéž mám oudy tvé, bys viděl,
že tluče srdce také v Egyptě.

Antonius. Slyš, královno. Čas v pilné potřebě
na chvíli žádá služeb našich, srdce
však zůstane ti celé k požitku.
Italie jiskří meči občanskými:
Sextus Pompejus táhne bojovně
ku přístavu římskému: rovnost dvou
domácích mocí plodí nebezpečné
strannictví. Nenáviděný, zesilněv,
je v lásce zas: Pompejus odsouzený,
otcovskou slávou bohat, vkrádá se
do srdcí těch, jimž nechtělo se dařit
při dnešním stavu; počet jejich straší:
nečinnost, prázní churava, hledá
si polehčení v změně zoufalé.
Co mne se zvláště tkne, a co by nejvíc
můj odchod zastat mělo, je smrt Fulvie.

Kleopatra. Mne věk pošetilosti nezbavil,
zbavil však dětinství. – Můž' Fulvia umřít?

Antonius. Ba mrtva jest, má královno.

Tu viz, a čti v milostném pochvilí,
co svárů vzbudila; nejlepší posléz,
kdy, a kde zemřela.

Kleopatra. Falešná lásko!
Kde jsou posvátná osudí, abys
je vodou zármutku naplňoval?
Při smrti Fulviině teď vidím,
čeho se při své vlastní nadít smím.

Antonius. Nech vády, a buď raděj hotova
mé úmysly vyslechnout; jsou i nejsou,
dle rady jakou dáš: Přisáhám k ohni,
jenž oživuje bahno v Nilu, že tě
opouštím co tvůj rek a sluha; mír
i válku stroje, jak se tobě líbí.

Kleopatra. Pojď, Charmiano, přetni šněrovadlo; –
ne, nech toho. – Hned je mi zle, hned dobře:
tak miluje Antonius.

Antonius. Ticho, drahá;
dej dobré svědectví o jeho lásce,
jež slavně ostojí při každé zkoušce.

Kleopatra. Mámt' naučení z Fulvie. Prosím tě,
obrat' se stranou, oplakávej ji;
a pak se rozluč se mnou, řka, ty slze
přináším Egyptu⁹⁾: Zahraj nám scénu
vyhledaného pokrytství; a učiň
ať vypadá jak pouhá poctivost.

Antonius. Vy krev mou rozpálíte: ustaňte.

Kleopatra. Umíš to lépe, však i to se hodí.

Antonius. Ha, na můj meč, –

Kleopatra. A štít. – Vždy líp a líp;
není to ještě nejlíp. Charmiano,
hleď, jak si pěkně vede ve své zlosti
ten Říman herkulský.

Antonius. Již jdu, má dámo.

Kleopatra. Jen jedno slovo, dvorný pane můj.
My musíme se loučit, – o to není:
my jsme se milovali, – o to není;
vždyť dobře víte: Něco jsem však chtěla, –
ach! moje paměť je pravý Antonius,
na vše jsem zapoměla.

Antonius. Kdyby u vás,
má královno, nebyla pošetilost
v poddanství, tož vás samu držel bych
pak za pošetilost.

Kleopatra. Perná to práce,
tu pošetilost nosit u srdce
tak blízko jako Kleopatra. Však odpusť;
neb moje chování mne usmrtí,
jestli se oku tvému nelíbí:
Tvá čest tě odsud volá; buď si hluchý
při neželené šílenosti mé;
a všichni bozi ať tě vedou! Meč tvůj
osední vítězství v laurovém věnci,
a zdaru lehkost před nohama tvýma
se rozprostírej!

Antonius. Pojďme spolu. Pojď';
náš rozchod tím i prodlívá i kvapí,
že ty, zde dvorem, půjdeš přec se mnou,
a já, pryč plova, zůstanu s tebou.
Pojď!

Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Řím. Pokoj v domě Caesarovu.

Vejde Oktavius Caesar, Lepidus a komonstvo.

Caesar. Teď vidíte, i víte, Lepide,
že nemá Caesar vady vrozené
nenávidět velkého spoluvládce.
Tu přišly z Alexandrie noviny:
On loví, pije, maří světla noční
při hodování; nejsa mužem víc
než Kleopatra, ni Ptolomaeovna ženou
víc nežli on: poselství ledva slyšel,
a nepomyslel, že má společníky:
Uzříte muže, jehož obsahem
je všecka hříšnost, která lidi svádí.

Lepidus. Nedá se myslet, že v něm tolik zlého,
by všecka dobrot jeho zčerněla:
ty vady jeho jsou jak skvrny nebes,
jen ohnivější v nočních temnotách;
dědičné raděj, nežli nabyté;
nezměnitelné, ne však samovolné.

Caesar. Jste příliš snášenlivý. Dejme tomu,
že není křivdou v loži Ptolomaeově
se povalovat; za vyrazení
odplácet královstvím; u stola řadou
si s otrokem připíjet; vrávorat
po městě o polednách; prát se s chlapy,
jež potem páchnou: řekněte, že jemu
to sluší, (ač to divná způsobilost,
jíž nejsou k hanbě věci takové)
Antonius však svých poskvrn neomluví,

když jeho lehkost nás tak hrozně tíží.
Nechť by si prázeň plnil chlipností,
vychradlost kostí s nechutenstvím by jej
za to navštívily; že ale mrhá
čas takový, který jej bubnováním
od kratochvíle volá, tak hlasitě
jak vlastní úřad jeho i stav náš, –
to musím kárat, jak se chlapci děje,
když s vědomostí dospělou dá v obět
svou zkušenost přítomné rozkoši,
a rozumu se vzpírá.

Vejde Posel.

Lepidus. Nové zprávy.
Posel. Tvůj rozkaz splněn; každou hodinu,
oslavný Caesare, ti zpráva přijde,
jak venku věc se daří. Mořem vládne
Pompejus, milován, jak zdá se, od těch
kteří se Caesara jen báli: k portům
se hrnou rozmrzelí, a lid hlásá,
že mu se velká křivda činila.
Caesar. Vše to jsem vědět mohl. Od pradávna
běh dějů učí nás, že kdo čím jest,
je v přízni, až se tím stal; kleslý, – teprv
jsa milován, když lásky nehoden, –
dochází moci, že dřív scházel¹⁰). Chatra,
jak bludné síti na vodě, sem tam se
potácí, změnám proudů služebná,
a hnije zmitáním.

Posel. Slyš, Caesare,
Menekrates a Menas, pověstní
dva piratové, podmanili moře,
a lodmi všelikými brázdí je
a jizví, prudké vpády do Itálie
činíce; lid pobřežný pomyslením
již bledne; bujná mláď se vzdorně zdvihá;
kde jaký člun se zjeví, ledva zočen
plenem se zajme; jméno Pompejovo
víc poráží, než válka s celým vzdorem.

Caesar. Antonie, opusť vilné hodokvasy.
Když jsi u Modeny byl poražen,
kde rukou tvojí padl konsul Hirtius
i Pansa, kráčel hlad po stopách tvých;
ty s větší trvalostí zápasil's,
ač měkce vychován, než divoch s to jest:
Ty jsi se koňskou štinou, žlutnou louží
napájel, kterou hovado by zvrhlo:
tvé hrdlo vzalo za vděk planou trnkou
z divokých křovin; ano, jako jelen,
když sněhy pastvu pokryly, hlodal jsi
stromovou kůru: po Alpách, dí pověst,
jsi jídal maso tak hrozné, že mnohý
již pouhým pohledem naň umíral;
to vše (tvá sláva trpí, že tak mluvím)
jsi snášel jako vojín, že jsi téměř
se ani v tváři nespádl.

Lepidus. Škoda jeho.

Caesar. Ať hanba rychle
jej k Římu žene. Čas jest, bychom oba
se v poli okázali; pročež radu
hned svolajme: jen v naší lenivosti
je zdar Pompejův.

Lepidus. Zejtra, Caesare,
mně bude možná dát vám jistou zprávu,
jak stačím na moři i na zemi

časům se opřít.

Caesar. Než se opět sejdem
je totéž moje starost. Buďte zdrav.

Lepidus. Zdráv buďte, pane. Zvíte-li, co zatím
se venku hnulo, prosím, učiňte
mne toho účastna.

Caesar. Nepochybujte;
měl jsem to povzdy za svou povinnost.
Odejdou.

Výjev pátý.

Alexandrie. Pokoj v paláci.

Vejde Kleopatra, Charmiana, Ira a Mardian.

Kleopatra. Charmiano, –
Charmiana. Královno.
Kleopatra. Ach! – Dej mi pít mandragory¹¹).
Charmiana. Proč, kněžno?
Kleopatra. Bych mohla přespat času mezeru,
co tu Antonia nebude.
Charmiana. Vy na něj
přes míru myslíte.
Kleopatra. Ó, totě zrada!
Charmiana. Ne, žádná zrada, věřte, královno.
Kleopatra. Evnuchu, Mardiane –
Mardian. Co se líbí?
Kleopatra. Ne zpěv tvůj nyní: mně se nic nelíbí,
co evnuch má. Dobřeť se hodí, že jsi
bez semene, tvé bujné myšlenky
nemohou z Egypta pryč utíkat.
Máš také náklonnost?

Mardian. Mám, královno.

Kleopatra. Aj, v skutku?

Mardian. Ve skutku ne; mně nelze vykonat,
co nebylo by v skutku počestné;
má náklonnost je ale divoká,
i myslím si, co Venus s Martem svedla.

Kleopatra. Ó, Charmiano! Kde je teď, co soudíš?
Stojí, či sedí? neb se prochází?
snad jede na koni? Ó, blahý komoň,
že může nésti břímě Antoniovo!
Chod' pyšně, koni; víš-li koho neseš?
Aj, druhého Atlanta země, paži
a přílbu lidstva. – Teď praví, neb šeptá,
„Kde jest mé hádě od starého Nilu?“
Tak nazývá mne. Nakrmím se nyní
nejlahodnějším jedem: – Mysli na mne,
jak Phoebus láskou do černa mě zbodál,
i čas hluboce svraskal? Když jsi vyšel
tu na břeh, širočelý Caesare,
byla jsem králi lahůdkou; a slavný
Pompejus stál, a vrůstal očima
do mého čela: tam se zrakem vktovil,
a hledě na svůj život umíral.

Vejde Alexas.

Alexas. Zdar tobě, panovnice Egypta!

Kleopatra. Jak's nepodoben Marku Antoniovi;
a však že od něho přicházíš, mocný
ten čarolék tě ozlatil. –

Co dělá statečný můj Mark-Antonius?

Alexas. Naposled, drahá královno, políbil –
naposled po opětném líbání, –
tu perlu východní: – Řeč jeho vězí
v mém srdci.

Kleopatra. Sluch můj vyrve ji tam odtud.

Alexas. Rozmilý druhu, pravil ke mně, vyříd',
„Že stálý Říman slavnému Egyptu
posílá tento poklad z lastury;
u jejích nohou, bych dar skrovný zdrazil,
nádherný trůn jí říšemi posázím:
Ves východ,“ řekni, „vládařkou ji nazve.“
A hlavou kývna klidně okročil
divokou klisnu, jejíž hlučný řehot
hovadně oněmil, co chtěl jsem říci.

Kleopatra. Což! hleděl truchlivě, či vesele?

Alexas. Jak roční doba v prostřed mezi parnem
a zimou: nejsa truchliv ani vesel.

Kleopatra. Ó, blahodílná míra! – Charmiano,
dej pozor, jaký muž; dej dobrý pozor:
on nebyl truchliv, chtěje svítit na ty,
co v něm se zračí: nebyl vesel, aby
snad zjevil, že se upomínkou baví
v Egyptě u své radosti; u prostřed
obého: ó nebeské smíšení! –
Bud' vesel si, neb truchliv, každá vášeň
ti sluší líp, než komu jinému. –
Potkal jsi moje posly?

Alexas. Ano, kněžno,
dvacet jich po sobě. Nač taká hojnost?

Kleopatra. Kdo toho dne se narodí, kde bych
k Antoniu poslat zapomněla, zemře
co žebrák. – Charmiano, papír a ingoust. –
Bud' zdrav, milý Alexe. – Charmiano,
byl Caesar ode mne tak milován?

Charmiana. Ó statný Caesar!

Kleopatra. Podruhé se zalkni
tím důrazem! Statný Antonius, řekni.

Charmiana. Udatný Caesar!

Kleopatra. Isis bud' mi svědkem,
zuby ti zkrvavím, budeš-li opět
všech mužů muže rovnat k Caesaru.

Charmiana. Odpusťte laskavě, já po vás zpívám.

Kleopatra. Z mé mladosti nedospělého soudu: –
ty chadnokrevná, mluvíš po mně, jak jsem
tehdaž mluvívala! – Pojď raděj se mnou;
papír a ingoust přines:
na každý den mu pošlu pozdravení,
třeba bych celý Egypt odlidnila.
Odejdou.

Jednání druhé.

Výjev první.

Messina. Pokoj v domě Pompejovu.

Vejde Pompejus, Menekrates a Menas.

Pompejus. Je-li u mocných bohů spravedlnost,
budou pomáhat skutkům spravedlivých.

Menekrates. Musíte vědět, vážený Pompeje,
co odloženo, není zavrženo.

Pompejus. Zatím když u trůnu žebráme, schudne
zač prosíme.

Menekrates. My, nevědouce sami,
chcem někdy vlastní žal, a moudrá mocnost
k našemu prospěchu nás oslyší;
tak ztráta modlitby stane se ziskem.

Pompejus. Já zdaru dojdou: lid mě miluje,
na moři vládnou; sil mých přibývá,
a větší naděje mi prorokuje,
že přijdu k úplňku. Antonius sedí
v Egyptě na hodech, a v poli se

do války nedá: Caesar sbírá jmění,
kde srdce ztrácí: pochlebničkem obou
je Lepidus, a oba zase jeho;
však žádného nemiluje, a žádný
o něho nedbá.

Menas. Lepidus a Caesar
jsou v poli, a přivedli silné vojsko.

Pompejus. Odkud to víte? to je lež.

Menas. Od Silvia.

Pompejus. Je ve snách: vždyť pak vím, že oba v Římě
Antonia čekají. Vše kouzlo lásky
slad', chlipná Kleopatro, tvé zvadlé rety!
Spoj čáry s krásou, obé s vilností:
bujníka spoutej na bojišti hodů,
a chovej jeho mozek v omraku;
epikurejští kuchaři chuť jeho
kořeňte salší, která nepřesytí,
by v spaní, v kvasech odročil svou slávu,
až jako Lethe ztupne. – Co chceš, Varrie! –
Vejde Varrius.

Varrius. Jistá je pravda, co vám oznámím:
Antonius v Římě každou hodinu
se čeká; co z Egypta vyšel, bylo
dost času k další cestě.

Pompejus. Menší zpráva
byla by uchu mému příjemnější. –
Mene, já nemyslí, že milkující
ten hejřil na hlavu si helmu vsadí
v tak nepatrné válce: bojovnosti
je s oba dvojnásob. Tím výše ale
se myslí vypněme, že naše hnutí
vyrvalo z lůna vdovy po Egyptu ¹²⁾
Antonia, nedosytu v rozkoších.

Menas. Nezdá se mně, že by se Caesar družně
s Antoniem vítat mohl: zemřelá
choť jeho ublížila Caesaru,
a bratr jeho proti němu válčil,
ač mním, že bez pobídky Antoniovy.

Pompejus. Nemohu, Mene, vyslovit, jak někdy
většímu záští menší ustoupí.
Kdybychom proti nim všem nestáli,
jistě by svářili se mezi sebou;
neboť jest příčin u nich do syta,
by mečů dobyli: zda strach před námi
je klejem jejich roztržek, a malou
nesvornost spájí, dosud nevíme.
Dle vůle bohů staň se! Život schrání
jen statná ruka, když se mocně brání.
Pojď, Mene!
Odejdou.

Výjev druhé.

Řím. Pokoj v domě Lepidovu.

Vejde Enobarbus a Lepidus.

Lepidus. Můj Enobarbe, záslužno by bylo,
i hodno vás, kdybyste vůdce přiměl
ku jemně mírným slovům.

Enobarbus. Chci ho prosit,
by mluvil, jak je sám: zbudí-li Caesar
hněv jeho, ať se pak Antonius s hůry
na Caesara podívá, a tak hlučně
se ozve, jako Mars. Víť Jupiter,
kdyby mně brada rostla, jak Antoniu,
dnes bych jí nedal ostříhat ¹³⁾.

Lepidus. Čas není

teď k svárům soukromým.

Enobarbus. Čas každý slouží
své věci, která v něm se zrodila.

Lepidus. Však malé musí většímu ustoupit.

Enobarbus. Ne tam, kde malé předchází.

Lepidus. Řeč vaše
je náruživá: prosil bych vás ale,
abyste v pýři nehral. Šlechtný
Antonius přichází.

Vejde Antonius a Ventidius.

Enobarbus. A tamto Caesar.

Vejde Caesar, Maecenas a Agrippa.

Antonius. Zde-li se srovnáme, potáhnem k Parthii:
slyšíš Ventidie.

Caesar. Nevím, Maecene;
Agrippy ptej se.

Lepidus. Vzácní přátelé,
co nás tu sloučilo, jsou velké věci,
neďte matně rozepři nás rozvest.
Co by se přičilo, laskavě slyšte:
Vedem-li s křikem všední naše spory,
hojíce rány vraždu pášeme.
A protož, vzácní druhové, (tím spíše,
čím snažněji vás prosím) dotýkejte
se bolných stran jen lahodnými slovy,
by trpkost věci nezhorsila.

Antonius. Pravdať.
Kdybychom vojska vedli k bitvě, taktó
bych učinil¹⁴).

Caesar. Vítejte v Římě.

Antonius. Díky.

Caesar. Posad'te se.

Antonius. Sedněte, pane.

Caesar. Nu, tedy.

Antonius. Slyším, že máte za zlé, co tím není;
a je-li, vás se netýká.

Caesar. Toť k smíchu,
že bych urážku viděl buďto v ničem,
neb v maličkosti; hlavně ale od vás:
tím více k smíchu však, že bych vás někdy
byl nectně nazval, kde se název ten
mne netýkal.

Antonius. Mé pobytí v Egyptě,
co vám tu na něm záleželo?

Caesar. Nic víc
než co vám v Egyptě na mém zde v Římě
přebývání: však když jste začal vládu
mou pletichat, tu jsem se musel o vás
v Egyptě starat.

Antonius. Jak to, pletichat?

Caesar. Můj smysl račte pochopit dle toho
co mne tu potkalo. Choť vaše, s bratrem,
boj zdvihli proti mně, a v jejich sporu
se o vás jednalo, vy jste byl heslem.

Antonius. V té věci křivě soudíte; můj bratr
mne nikdy nepředstíral: skoumal jsem to;
a vědomost mám z jistých zpráv těch mužů,
co s vámi meče tasili. Nezlehčil
on s vaším důstojenstvím také mého;
neválčil proti vůli mé ve věci
nám společné? O tom vás listy mé již
zbezpečily. Chcete-li svádu slátat,
kde byste moh' z celého kusu krájet,

nesmíte tím začít.

Caesar. Toť vaše chloubá,
když úsudek můj z vady viníte;
však vaše výmluvy jsou slátané.

Antonius. Ne tak, ne tak;
vy jste se musel, vím to s jistotou,
nevyhnutelně domýšlet, že já,
váš soudruh ve věci, již on porážel,
nemoh' se spokojeně dívat na boj,
jenž mír můj vlastní boural. Moje choť –
takého ducha přál bych vaší rád:
třetina světa, sloužíc vám, na stíhle
se snadně vodit dá, ne tato žena.

Enobarbus. Kdybychom jen všichni takové ženy měli,
aby muži mohli s ženami do boje chodit!

Antonius. Neskrotná, rozbrojem svým, Caearé,
jenž posel z prudkosti, (jž nescházelo
na ostré chytrosti) – s požalováním
to připouštím – náramný nepokoj
vám činila: však vyznat musíte,
že pomoci jsem nemoh'.

Caesar. Já vám psal
do Alexandrie, kde jste hejřil; vy však
jste list můj zastrčil, a posla mého
s úštěpným smíchem pustil bez slyšení.

Antonius. On ke mně vrazil dřívě než byl volán:
tři krále byl jsem před tím hostil, nejsa
týž, kdo jsem ráno byl¹⁵); však druhý den
jsem o tom mluvil sám, že mohlo platit
jako bych za odpuštění byl prosil.
V rozepři mějte toho muže za nic,
a z hádky naší ať je vymazán.

Caesar. Od vás byl zrušen článek přísahy;
tou vinou jazyk váš mne neztiží.

Lepidus. Dost, Caesare.

Antonius. Ne, Lepide, ať mluví:
svatá je čest, kteréž se dotýká,
pokládejte, že jsem jí prázen byl.

Jen dále, Caesare; přísahy článek, –

Caesar. Poslat mi zbraň a pomoc, kdybych žádal,
obé jste oslyšel.

Antonius. Snad zanedbal;
to když otravné chvíle poutaly
mé vědomí. Pokud mi možná, chci se
kajícím prokázat; má důstojnost
však nesmí upřímností chudnout, aniž
má moc bez oné jednat. Ovšem, Fulvia,
chtíc Egyptu mne odvest, válku zdvihla;
co původ nevědomý žádám tedy
za odpuštění, pokud mohu se ctí
se v tom ponížít.

Lepidus. Ušlechtilé slovo.

Maecenas. Nechtějte žalování dále hnáti:
kdybyste na vše zapomněli, času
obtížnost byste vážili, která
vám radí k smíru.

Lepidus. Dobře má Maecenas.

Enobarbus. Anebo, jestli jeden druhému lásku svou na krátký
čas půjčíte, můžete si ji, až nebude již o Pompejovi žádné
zmínky, zase vrátit: pak budete mít dost času rvát se spolu,
když jiné práce nezbude.

Antonius. Ty's holý voják: nech jen dalších řečí.

Enobarbus. Bez mála bych byl zapomněl, že je pravda nemá
osoba.

Antonius. Urážíš společnost; nech tedy řeči.

Enobarbus. Nu budiž; jsem vaše opatrná skála.

Caesar. Mně jen se řeči způsob protiví,
ne její obsah; není možná, bychom
v přátelství dotrvali, když se mysl
v jednání svém tak liší. A však, kdybych
znal obruč, který by nás pevně spínal,
kraj světa hledat bych ho šel.

Agrippa. Dopřej
mi slova, Caesare, –

Caesar. Agrippa, mluv.

Agrippa. Ty máš s matčiny strany sestru, vzácnou
Oktavii: proslavený Mark-Antonius
je nyní vdovcem.

Caesar. Nemluv tak, Agrippo:
kdyby to Kleopatra doslechla, dítka
za náhlost tvou byla by zasloužena.

Antonius. Já nemám ženy, Caesare: nechat
Agrippa dále mluví.

Agrippa. By věčné přátelství vás jednotilo,
a vy se bratry stali, srdce svá
spoutavše nerozdvojným svazkem, pojmiž
Antonius sobě za ženu Oktavii;
jejížto krása s právem ze všech mužů
jen nejlepšího za chotě smí žádat,
a jejíž cnost i pěkné vlastnosti
řeč vedou hlasitější než kdo jiný.
Tím sňatkem všechny malé žárlivůstky,
které se nám teď velké býti zdají,
i velké strachy, jež jsou nebezpečné,
v nic rozplynou: pak bude pravda bájí,
an teď je polobájka pravdou: její
dvojláska zbudí vaši obapolnou,
a lásku všech k vám za sebou přivábí.
Odpusťte řeči mé; tu myšlénku
jem rozvážil, ne nakvap vymyslíl,
i skoumal povinně.

Antonius. Chce Caesar mluvit?

Caesar. Až uslyší, jak byl Antonius dojat
slovem teď řečeným.

Antonius. Jakou má moc
Agrippa, řeknu-li, „Agrippa, staň se,“
dát průchod věci té?

Caesar. Moc Caesara,
i jeho vládu nad Oktavii.

Antonius. Kéž ani ve snu nezvím o překážce
k pěknému cíli, jenž tak vábně hledí! –
Podej mi ruku svou, a podporuj
ten svazek milostný; od této chvíle
ať srdce bratrské v nás láskou vládne,
a řídí velké naše záměry!

Caesar. Zde ruka má. Odkazuji vám sestru;
tak vroucně žádný bratr nemiloval:
ať život její spíná říše naše
i srdce; naše láska nechat' od nás
již nikdy neuprchne!

Lepidus. Šťastně, amen.

Antonius. Já nechtěl na Pompeja meče dobyt;
neb před nedávnem vzácné, velké služby
mně prokázal: musím mu díky vzdát,
sic by mou uznalost si zle vykládal;
však v patách za tím půjde vyzvání.

Lepidus. Čas přikazuje, abychom Pompeja
hned stíhali, sic bude stíhat nás.

Antonius. Kde stojí?

Caesar. U mysu Misenského.

Antonius. Jaké jsou síly jeho na zemi?

Caesar. Velké, vzdy rostoucí; na moři však jest
neobmezeným pánem.

Antonius. Tak dí pověst.
Já bych s ním rád byl mluvil! Rychle tam;
dřív ale než se zbraně chopíme,
musíme skončit, o čem byla řeč.

Caesar. S největší radostí; i zvu vás, byste
šel se mnou sestru moji navštívit,
k níž hned vás dovedu.

Antonius. Nezbavte nás
své přítomnosti, Lepide.

Lepidus. Šlechtný
Antonie, nemoc by mne nezdržela.

Troubení. Caesar, Antonius a Lepidus odejdou.

Maecenas. Vítejte z Egypta, pane.

Enobarbus. Půl Caesarova srdce, drahý Maecene! –
můj ctihodný příteli, Agrippo! –

Agrippa. Rozmilý Enobarbe!

Maecenas. My se máme proč radovat, že ty věci tak náležitě se
spořádaly. Vám v Egyptě se zatím dobře vedlo?

Enobarbus. Aj, ba; my sapli až se den lekal, a noc jsme pitím
osvítili.

Maecenas. Osm divokých kanců v celosti pečených k snídání,
a k tomu jen dvanáct osob; je to pravda?

Enobarbus. To byla jen moucha vedlé orla: my tam na hodech
mívali mnohem ohromnější věci, kteréž by hodny byly, abys
je zaznamenal.

Maecenas. Jestli o ní pověst pravě mluví, je to vítězoslavná
dáma.

Enobarbus. Při prvním setkání se s Mark-Antoniem měla jeho
srdce v hrsti, na řece Cydnu.

Agrippa. Tam se mu skutečně zjevila, jestli sobě jinak můj
dopisovatel jí k vůli mnoho nevymyslíl.

Enobarbus. Povím vám o tom.

Lod', v které seděla, jak v trůnu skvoucím,
na vodách plála: zad byl kutě zlato;
z purpuru plachty vůně dýchaly,
že větry láskou k nim se rozstonaly:
od stříbra byly vesla; ty šly v taktu
po hlasu píšťal, voda od nich praná
plynula kvapně, rány milujíc.
A její osobnost, – tu každý popis
byl jen žebráctvím: rozložená v stanu
(z brokátu zlatého) malebněji
se skvěla nežli Venus, v níž vidíme
obraznost nad přírodou vítězit:
po obou stranách stáli vedlé ní
rozmilí důlkotvární chlapečkové,
na způsob usmívavých Kupidů,
s pestrými vějíčkami; ty se zdály
vanotem něžné tváře plamenit,
jež chladit měly, že co odčinily
zas činily.

Agrippa. Antonie, jaká vzácnost!

Enobarbus. Její komorné, jako Nereidy,
samé to vodní panny, na službu
jí hleděly, a každé hnutí bylo
jim okrasou: kormidlem vládla jakás
Sirena; lanová hedvabné dmulo
se dotýkáním květojemných rukou,
jež práci jaře vykonávaly.

Neviditelná, divná vůně z barky
pobočných břehů smysl jí mala.
V ústrety vyřítilo město lid svůj;
Antonius v trůnu na náměstí seděl
osamělý, a hvízdal do větru;
jenž, neboje se práznoty, sám byl by
se dívat šel na Kleopatru, a nechal
mezery v přírodě.

Agrippa. Egyptský dive!

Enobarbus. Když přistala, Antonius k ní poslal,
a zval ji k večeři; i vzkázala mu,
že raděj on by měl být jejím hostem,
začež ho prosila. Dvorný Antonius,
jenž neřek' ani jednou ženě „Ne,“
desetkrát oholen, jde k hostině;
a srdce jeho splácí řad, kde oči
jen trávily.

Agrippa. Královská milostnice!

Sám Caesar pro ni meč na lůžko složil;
on oral ji, a ona měla žně.

Enobarbus. Já jsem ji viděl jednou po ulici
několik kroků jenom poskakovat;
udýchaná musila v řeči soptat;
však z nedostaku dokonalost činíc
i bez dechu jen sílu vydychala.

Maecenas. Teď ji Antonius musí opustit.

Enobarbus. Nikdy tak neučiní. Ona stářím
nevadne, její věčná rozmanitost
návykem neovšední. Jiné ženy
pokrmem chtivost přesycují, ona
ukojením jen nové hlady budí;
nejsprostší věc se při ní sama zdobí,
že svaté kněžstvo bujnost její žehná.

Maecenas. Může-li krása, moudrost, cudnost, srdce
Antonia ustálit, bude Oktavia
blahoslaveným losem jemu.

Agrippa. Pojd' me. –
Můj Enobarbe, buďte hostem mým
dokud zde pobudete.

Enobarbus. Slušné díky.
Odejdou.

Výjev třetí.

Tam též. Pokoj v domě Caesarovu.

Vejde Caesar, Antonius, mezi nima Oktavia; komonstvo.

Antonius. I svět, i těžký úřad časem mne
vašeho náručí odloučí.

Oktavia. Čas ten
před bohy na kolenou ztrávím modlíc
se za vás.

Antonius. Pane, dobrou noc. – Oktavie,
mé hany nečti v světské pověsti:
já nedržival míry, budoucně
se ale zachovám dle pravidla.

Milenko, dobrou noc. – Dobrou noc, pane.

Caesar. Dobrou noc.

Caesar a Oktavia odejdou. Vejde hadač.

Antonius. Nu, příteli; vám chce se nazpět do Egypta?

Hadač. Ó bych se nikdy tam odtud nebyl vydal,
vy tam se nikdy nedostal!

Antonius. Víte-li příčinu, povězte ji.

Hadač. Vidím ji v duchu nadšeném, ačkoliv na jazyku jí
nemám: Pospěšte jen opět do Egypta.

Antonius. Pověz mi, kdo z nás se v štěstí výše povznese,

Caesar, nebo já?

Hadač. Caesar.

Protož, Antonie! nestav mu se po bok:
tvůj démon (duch tvůj, jenž tě chrání) vzácný
jest, vznešený, udatný, nedostihlý,
kde není Caesara; však vedlé něho
tvůj anděl, jakoby byl zmožen, stane
se bázní: polož tedy mezi vás
dost velkou mezeru.

Antonius. Nemluv tak s nikým.

Hadač. Leč s tebou; podruhé však ani s tebou.
Pust' s ním se do hry jakékoliv, jistě
že prohráš; přirozené štěstí jeho
tě zmůže, kdybys měl i převahu:
tvůj lesk se zakalí, kde on vysvítí.
Duch tvůj, díím opět, vedlé něho vlády
se děsí, bez něho je pánem.

Antonius. Odstup:
vyřid' Ventidiovi, že s ním chci mluvit. –

Hadač odejde.

Musí do Parthska. – Náhoda, neb věda,
on mluvil pravdu: Kostka ho poslouchá;
i ve hrách lepší zběhlost moje zemdlí
pod jeho štěstím: vrhneme-li losy,
on získá: jeho kohouti nad mými
vždy vítězí, byť na nic sadil vše;
křepelky jeho v kruhu¹⁶) přemohou
pokaždé moje, sebe silnější.
Já půjdu do Egypta: pro pokoj-li
v manželství vstupuji, má rozkoš trvá
na východě. –

Vejde Ventidius.

Ó! slyš, Ventidie,
musíš do Parthie: rozkaz tvůj je hotov;
pojď' za mnou, bys jej přijal.

Odejdou.

Výjev čtvrtý.

Tam též. Ulice.

Vejde Lepidus, Maecenas a Agrippa.

Lepidus. Nesnažte dál se: raděj oba vůdce
ke spěchu pobídněte.

Agrippa. Mark-Antonius
jen políbí Oktavii, pak půjdem.

Lepidus. Až opět v šatu vojenském vás spatřím,
jenž oba kráslit bude, žíte zdráv.

Maecenas. Jak cestu kladu, Lepide, budem
u mysu dřív než vy.

Lepidus. Váš pochod kratší;
můj úmysl mě vede oklikou:
vy mne tím předejdete o dva dni.

Maecenas, Agrippa. Zdar dobrý, pane!

Lepidus. Buďte oba zdraví.

Odejdou.

Výjev pátý.

Alexandrie. Pokoj v paláci.

Vejde Kleopatra, Charmiana, Ira a Alexas.

Kleopatra. Dělejte hudbu; hudba, smutný pokrm,
když láska trápí nás.

Služebník. Sem pojd'te s hudbou!

Vejde Mardian.

Kleopatra. Nech toho; Charmiano, hrajme v koule.

Charmiana. Mám ruku bolnou, hrajte s Mardianem.

Kleopatra. Hrát s kleštěncem je tolik, jakby žena se ženou hrála. – Chcete se mnou hrát?

Mardian. Dle možnosti, má kněžno.

Kleopatra. Ukáže-li se nám jen dobrá vůle, třeba by nestačila, musíme prominout konateli. Nechci teď. – Podej sem udici, – my půjdem k řece: při hudbě opodál znějící budu tam klamat ryby hnědoploutevné; můj zakřivený hák jim sliznou tlamu probodne; při každé, kterou vytáhnu, pomyslí sobě, že je to Antonius, a zvolám, Aha! chytil jste se.

Charmiana. Byla to radost, když jste lovili o závod; když váš potápěč rybu solenou mu na hák zavěsil, a on ji vroucně ven vytáh’.

Kleopatra. Za těch časů – Jaké časy! – já si ho smíchem rozhněvala; smíchem pak téže noci opět ukojila: a ráno na to, před devátou, znova jsem na lože jej upila; pak šat svůj a pláště na něj hodila, a sama se Philippinským mečem opásala¹⁷⁾. –
Vejde Posel.

Z Itálie? – Vecpi plodnou zprávu svou mně do uší, vždyť byly jalové tak dlouhý čas.

Posel. Královno, královno, –

Kleopatra. Antonius mrtev?

Tím slovem, lotře, zabiješ svou paní: leč zdrav-li jest a svoboden, to neseš-li, ber zlato, a zde líbej ty promodralé žilky: ruky této se dotýkaly rety královské, a v líbání se třásly.

Posel. Především, kněžno, dobře mu se vede.

Kleopatra. Ber zlata víc. Dej ale pozor, muži, říkáme, mrtvému se dobře vede: tak-li to míníš, co jsi zlata dostal dám rozpustit, a v zlořečivé hrdlo je tobě vliju.

Posel. Laskavá kněžno, slyšte jen.

Kleopatra. Mluv tedy; v tvém oku není však nic dobrého, je-li Antonius svoboden a zdrav: – tak dobré zprávy hlásat s pohledem tak kyselým! a není-li mu dobře, měl bys jak furie s hadí korunou sem přijít, a ne v podobenství muže.

Posel. Zda-li mne poslechnout je vaše líbost?

Kleopatra. Mám chuť tě udeřit, než promluvíš: však řekneš-li, Antonius žije, zdrav, je přítel Caesarův, ne v jeho vazbě, déšť zlata pršet bude na tebe, drahými perlami tě zasypu.

Posel. Královno, on je zdrav.

Kleopatra. To’s blaze pravil.

Posel. A přítel Caesarův.

Kleopatra. Ty’s poctivý.

Posel. Caesar a on jsou lepší přátelé než bývali.

Kleopatra. Vyžádej sobě štěstí.

Posel. Však ale, kněžno, –

Kleopatra. Já nenávidím každého „však ale“, předchozí dobré tím malátní; fuj na tvé „však ale“! „Však ale“ vleče za sebou jak pochop hrozného zločince. Ó, prosím tě, vysyp mi do ucha svůj celý náklad, dobrý i zlý. Je přítel Caesarův; a zdrav, praviš; a praviš, svoboden.

Posel. Svoboden, kněžno? ne; tak jsem to neřek’: Oktavii oddán jest.

Kleopatra. Za jakou službu?

Posel. Nejsladší v loži.

Kleopatra. Zle jest, Charmiano.

Posel. S Oktavií, královno, se oženil.

Kleopatra. Morovým jedem abys pohynul!

Udeří jej.

Posel. Ach, kněžno, strpení.

Kleopatra. Co praviš? – Pryč,

Udeří jej znova.

ohavný chlape! místo koulí budu tvé oči kopat před sebou: tvou hlavu ti olysím.

Vláci jej sem a tam.

Ty budeš drátem šlehán, na soli smažen, v louhu zdlouha mořen.

Posel. Milostná kněžno, nesa poselství o svatbě nejsem jejím původem.

Kleopatra. Řekneš-li, nestalo se, dám ti panství, bohatstvím budeš pýchat: rána, kterou jsi trpěl, buď pokáním, že’s mne dráždil; krom toho nadělim ti darů, co bys jen slušným způsobem jich žádat směl.

Posel. Královno, oženil se.

Kleopatra. Lotře, ty jsi

žil dlouho přes čas.

Vytasí dýku.

Posel. Ne, teď prchnu. – Kněžno, co počínáte? Nic jsem neprovinil.

Odejde.

Charmiana. Laskavá kněžno, buďte při sobě: muž ten jest nevinen.

Kleopatra. I nevinný neujde časem rány hromové. – Utopte Egypt v Nilu! vlídné tvorstvo se v hady proměň! – Přiveď otroka, ač vzteklá jsem, nekousnu ho. – Jdi pro něj.

Charmiana. On vás se bojí.

Kleopatra. Neublížím mu. –

Ty ruce jsou znešlechtěny, že byly nižšího než jsem já; kdežto jsem sama jedinou byla příčinou. – Pojd’ blíže.

Posel se vrátí.

Snad je to poctivost, však není štěstí, zlou novinu přinášet; dobré zprávě dej tisíc jazyků; zlá nechať sama se zvěstuje, až bude cítěna.

Posel. Já plnil povinnost.

Kleopatra. Je oženěn?

Nenávist moje nemůže být horší, řekneš-li opět, Ano.

Posel. Oženěn.

Kleopatra. Zlořeč ti nebe! ty v tom setrváš?

Posel. Mám, kněžno, lhát?

Kleopatra. Ó bys tak učinil;
byť půl Egypta stonulo, a stalo
se louží šupinatých ještěřů.
Jdi; kdybys tvář měl jak Narcissus, vždy bych
viděla v tobě škaredost. Oženěn?

Posel. Královno, račte odpustit.

Kleopatra. Oženěn?

Posel. Nebuď vám k hněvu, že vás hněvat nechci:
za to, co činit velíte, mne trestat,
je velká křivda. Oženěn s Oktavií.

Kleopatra. Což musí jeho hřích tě lotrem dělat,
že nejsi tím, čím být se bezpečuješ? – ¹⁸⁾
Odejdi: zboží, co jsi z Říma přines',
je všecko příliš drahé: nech to jen
u sebe ležet, až tím zkázu vezmeš!

Posel odejde.

Charmiana. Královno drahá, mějte strpení.

Kleopatra. Bych slavila Antonia, Caesara
jsem tupila.

Charmiana. Ba, mnohokráte, kněžno.

Kleopatra. Teď mi se za to splácí. Veď mne odsud;
já omdlím. Iro! Charmiano! – Již líp. –
Jdi za tím mužem, můj Alexe; ptej se
jakou má tvář Oktavia, jak je stará,
i jakých náklonností, barvy vlasů
ať nezamlčí: přines zprávu rychle. –

Alexas odejde.

Zbav se ho navždy: – Nezbav – Charmiano,
je-li po jedné straně malován
jak Gorgo, po druhé je Mars. – (*K Mardianovi*) Ať přijde
Alexas povědít, jak velká jest. –
Ustrň se, Charmiano, ale nemluv. –
Pojď, doved' mne do mého pokoje.
Odejdou.

Výjev šestý.

Nedaleko Misena.

*Troubení. Jednou stranou vejde Pompejus a Menas, při zvuku
trub a bubnů; druhou Caesar, Lepidus, Antonius,*

Enobarbus, Maecenas, s vojskem na pochod.

Pompejus. Já vaše zastavence mám, vy moje;
než půjdem k bitvě, smluvíme se.

Caesar. Slušnět',
by nejprv k slovům přišlo; k tomu cíli
jsme předeslali psané návrhy:
jestli's je vážil na mysl, pověz nám,
zda tím se meč tvůj hněvivý dá vázat,
a zpět k Sicilii statné mládí odvest,
jež by zde mělo padnout.

Pompejus. Tak díím vám třem,
velkého světa samorádcům, hlavním
zástupcům božstva, – Nevímť, proč by nemoh'
můj otec pomsty dojít, máje syna
i přátely; vždyť pak i Julius Caesar,
jenž u Philipp se zjevil Brutovi,
viděl jak jste tam pro něj zápasili.
Co vedlo k spiknutí bledého Kassia?
Proč ctihodný a cnostný Říman Brutus,
s obránci v službě krásné svobody,
zkrvavil Kapitol, leč aby muž
byl muži roven? Proto jsem i já
olanil loďstvo, pod jehožto tíží
se moře vztekem pění; abych šlehal
ohavný Řím za jeho nevděk, který

na šlechtného otce mého svalil.

Caesar. Dej sobě na čas.

Antonius. Plachty tvé, Pompeje,
nás nepoděsí; na moři se sejdem:
na zemi víš, že nás je přespočet.

Pompejus. Na zemi skutečně máš přes počet
můj dům otcovský ¹⁹⁾: a však žežule
nestaví sobě sama, pročež pobuď
v něm do své vůle.

Lepidus. Libo-li, povězte,
(to sem nenáleží) jak vám se hodí
náš předeslaný návrh.

Caesar. O to běží.

Antonius. Nedej se prosit, nýbrž uvažuj
seč jest, co přijmeš.

Caesar. A co z toho vzejde
k většímu štěstí tvému.

Pompejus. Vy jste mně
Sicilii a Sardinsko podali;
a já mám zbavit moře loupežníků;
mám Řím pšenicí zásobit: po smlouvě
odtáhnout s mečem bez štěrbin, zpět nesa
štit nerozsekaný.

Caesar, Antonius, Lepidus. Tak zní podání.

Pompejus. Vyznám se, že jsem v úmyslu k vám přišel,
podání přijmout: A však Mark-Antonius
mne jaksi popudil. – Nech řečí tou
pozbudu slávy, povědít vám musím,
když Caesar s bratrem vašim svedl boj,
a vaše máti do Sicilie přišla,
nalezla upřímné tam pohostění.

Antonius. Víím to, Pompeje, a vždy pěčí mám,
jak bych se štěďře za to odsloužil,
čím vám jsem dlužen.

Pompejus. Podejte mi ruku.
Já nemyslel, že tu se potkáme.

Antonius. Na východě jsou měkká lože; díka
vám, že jste mne sem raněj zavolal,
než můj byl úmysl, neb jsem tím získal.

Caesar. Vy jste se změnil od posledních dob,
co jsem vás neviděl.

Pompejus. Aj, nevím věru,
jak trpký osud tváře moje zvroutil,
do prsou mi se ale nedostane,
by srdce podmanil.

Lepidus. Vy jste nám vítán.

Pompejus. Tak doufám, Lepide. – S tím jsme se shodli.
Teď bych si přál mít smlouvu napsanou,
a od nás zpečetěnou.

Caesar. Hned se stane.

Pompejus. Před rozchodem druh druhu bude hostit;
metejme losy, kdo by začít měl.

Antonius. Já začnu sám, Pompeje.

Pompejus. Ne, Antonie,
jen vrzte los; první či poslední,
výborné vaše kuchařství egyptské
přec dojde pocty. Slýchal jsem, že prý
tam Julius Caesar hodováním ztučněl.

Antonius. Aj, vy jste mnoho slýchal.

Pompejus. Úmysl
můj dobrý jest.

Antonius. A slova k tomu hladká.

Pompejus. Tolik jsem slyšel:
těž slyšel jsem, že nes' Apollodorus –

Enobarbus. O tom nic více: – ano, nes’.

Pompejus. Co, prosím?

Enobarbus. K Caesaru v koltrách jistou královnu.

Pompejus. Teď znám tě: Jak se máš, vojíne?

Enobarbus. Dobře;

a snad na delší čas; jak rozumím,
chystá se čtvero hostin.

Pompejus. Dej mi ruku:
nikdá jsem tebe nenáviděl. Když jsem
tě v boji spatřil, záviděl jsem tobě
tvé statnosti.

Enobarbus. A já vás nikdy příliš
nemiloval; přec jsem vás ale chválil,
když jste byl desetkrát víc zasloužil,
než jsem vám přičetl.

Pompejus. Užijev stále
své upřímnosti, zle ti nesluší. –
Vespolek zvu vás všechny na koráb:
chcete jít napřed, pánové?

Caesar, Antonius, Lepidus. Okažte
nám cestu, pane.

Pompejus. Pojd’te za mnou jen.

**Pompejus, Caesar, Antonius, Lepidus, vojsko a
komonstvo odejdou.**

Menas (stranou). Otec tvůj, Pompeje, by té smlouvy nikdy
nebyl učinil. – My dva jsme se už viděli, pane.

Enobarbus. Myslím, že na moři.

Menas. Ano, pane.

Enobarbus. Vy jste si na vodě statně vedl.

Menas. A vy na suché zemi.

Enobarbus. Každý kdo mne chválí, bude také ode mne
chválen; ačkoli se zapřítí nedá, co jsem na zemi dokázal.

Menas. Aniž co jsem já na moři dovedl.

Enobarbus. Arci; něco byste ale zapřít mohl k vůli vlastní
bezpečnosti: vy jste byl veliký zloděj na moři.

Menas. A vy na zemi.

Enobarbus. Takovou službu zemskou zapírám. Dejte mi ruku,
Mene: kdyby měly naše oči plnou moc, mohly by tu lapit
dva líbající se zloděje.

Menas. Tváře jsou u všech lidí poctivé, ať jsou ruce jakékoliv.

Enobarbus. Tvář hezké ženy není ale nikdy poctivá.

Menas. Bez pomluvy řečeno; vždyť kradou srdce.

Enobarbus. My jsme sem přišli dát se s vámi do bitky.

Menas. Co mne se týče, lituji že se to v pitku proměnilo.

Pompejus své štěstí dnes od sebe odesměje.

Enobarbus. Učiní-li tak, zajisté nebude s to, aby je zas nazpět
přioplakal.

Menas. Pravdu díte, pane. Mark-Antonia jsme se tu nenadáli.

Prosím vás, je on s Kleopatrou oddán?

Enobarbus. Sestra Caesarova jmenuje se Oktavia.

Menas. Ano, pane; ona byla chotí Kaja Marcella.

Enobarbus. Teď je ale chotí Marka Antonia.

Menas. Jak že, pane?

Enobarbus. Skutečně.

Menas. Tedy je s Caesarem na věky sloučen.

Enobarbus. Kdybych musel z povinnosti o této jednotě
předpovídat, nechtěl bych tak prorokovat.

Menas. Myslím, že politika v tom případě více ke svatbě
přispěla, nežli jejich obapolná láska.

Enobarbus. I já tak myslím: uhlídáte ale, že vazadlo, kteréž
přátelství jejich zdá se spojovati, stane se pravým škrtitelem
jejich přízně. Oktavia je v obcování zbožná, chladná a tichá.

Menas. Kdo by sobě takové ženy nepřál?

Enobarbus. Ten, kdo není sám takový; totiž Mark-Antonius.

On se vrátí k egyptské míse: Oktavia vzdycháním pak
rozdmychává oheň u Caesara; a jak jsem prvé pravil, v čem
síla jejich přátelství záleží, to právě bude původem
rozdvojení. Antonius bude lásky užívat, kde se mu
naskytne: zde jen s výhodou se oženil.

Menas. To může být. Půjdete se mnou na loď? Připiju vám na
vaše zdraví.

Enobarbus. Rád to přijmu, pane: my jsme si v Egyptě hrdla
vycvičili.

Menas. Pojd’me tedy.

Odejdou.

Výjev sedmý.

Na lodi Pompejově, nedaleko Misena.

Hudba. Vejdou dva nebo tři sloužící, a chystají banket²⁰).

První sloužící. Hned zde budou, brachu. Někteří z těch kmenů
mají už špatné kořeny; sebe menší vítr je na zem sklátí.

Druhý sloužící. Lepidus jen hoří.

První sloužící. Dali mu počepky vypít²¹).

Druhý sloužící. Začne-li jeden druhému do živého sáhat, křičí,
„přestaňte“; a nakloní je k svým prosbám a sebe k vínu.

První sloužící. Tím větší boj ale nastává mezi ním a jeho
zdravým rozumem.

Druhý sloužící. Tak bývá, kdo se chce blýskat v tovaryšstvu
velkých pánů: třítina, s kterou nic nedokážu, byla by mně tak
milá, jako heleparta, které unesti nemohu.

První sloužící. Povolán býti do velkého kola, kde ani vidět
není že se točím, je tolik jakoby měl díry bez očí; to dělá
tvář až hrůza škaredou.

*Troubení na cinky. Vejde Caesar, Antonius, Pompejus,
Lepidus, Agrippa, Maecenas, Enobarbus, Menas a jiní
setníci.*

Antonius. Tak stává se. Povodeň Nilu měří
na stupních pyramidy: výška, nízkost
a střednost okazuje, nastane-li
buď hlad neb úroda. Čím výše Nil
vystoupí, tím víc slibuje: když spadne,
zasije rolník zrna do kalu
a do bláta, a přijde brzo žíti.

Lepidus. Vy prý tam máte divné hady.

Antonius. Ovšem, Lepide.

Lepidus. Egyptský had váš líhne se tedy z vašeho bláta
působením vašeho slunce: a váš krokodil rovněž tak.

Antonius. Arci.

Pompejus. Sedněte, – víno! – Zdráv buď, Lepidus.

Lepidus. Mně není tak dobře, jak by se slušelo, nechci ale od
toho býti.

Enobarbus. Dokud se nevyspíte: až do té doby je strach, že
budete s tím²²).

Lepidus. Ne, na mou věru, slyšel jsem že jsou ty Ptolomaejské
pyrámy roztomilé věci; bez odporu, slyšel jsem tak.

Menas (stranou). Pompeje, na slovo.

Pompejus (stranou). Šeptej: co chceš?

Menas (stranou). Vstaň s místa, prosím, vůdce můj, a slyš
jen jedno slovo.

Pompejus (stranou). Sečkej malou chvíli. –

Připíme Lepidovi.

Lepidus. Jakého druhu zvíře je ten váš krokodil?

Antonius. On má, pane, podobu takovou, jako je sám, a je tak
široký, co šířky v sobě drží; on je právě tak vysoký, jakož
jest, a chodí na svých vlastních oudech; on žije od toho, čím
se krmí, a když se jedenkrát jeho živlové rozprchnou,
přestěhuje se do jiného těla.

Lepidus. Jakou má barvu?

Antonius. Také barvu má svou vlastní.

Lepidus. Je to podivná zmije.

Antonius. Ba, věru; a slze jeho jsou mokré.

Caesar. Bude-li pak s tím popisem spokojen?

Antonius. Přípitky Pompejovi k tomu pomohou; jinak je pravý epikur.

Pompejus (*k Menovi stranou*). Jdi ke všem katům! Mluvit se mnou? Pryč!

Čiň jak jsem velel. – Kde je moje číše?

Menas (*stranou*). Chceš-li mne slyšet pro mé zásluhy, opusť své místo.

Pompejus (*stranou*). Aj, ty blázníš. Co chceš?
Jde stranou.

Menas. Já před tvým štěstím vždy smekával.

Pompejus. Ty jsi mně věrně sloužil. A co dále? – Vesele, páni.

Antonius. Pozor, Lepide, na písčiny, sic klesnete²³).

Menas. Chceš býti pánem světa?

Pompejus. Co praviš?

Menas. Chceš býti pánem světa? Podruhé.

Pompejus. Jak je to možná?

Menas. Jen to k srdci připuť, ač tobě chudý být se zdám, jsem s to bych celý svět ti daroval.

Pompejus. Ty's pil.

Menas. Ne, vůdce, já se číše varoval.

Osměl se, budeš zemským Jupiterem: co moře svírá, nebe obklopuje, je tvé, chceš-li to míti.

Pompejus. Pověz jak.

Menas. Ti druhové, tři světa podílníci jsou na tvé lodi: Nech ať lano přetnu; jak odrazíme, hrdla jim zachvátím: to vše jest tvoje.

Pompejus. Ty's měl učinit a nemluvit. Mně jest to ohavností, co tobě dobrou službou. Pamatuj si, mou ctí nevládne zisk, však ona jím. Žel toho, že tvůj jazyk skutek tvůj tak zradil: Kdybys podtají byl jednal, moh' jsem pak, co se stalo, schválit, nyní to musím zatratit. Jdi, zapí to.

Menas (*stranou*). Nu budiž, s tvým štěstím chatrným dál nepůjdu. Kdo hledá, nebera když mu se dává, nenajde víc.

Pompejus. Na zdraví Lepidovi.

Antonius. Jen na běh s ním. – Já za něj připiju.

Enobarbus. Tvé zdraví, Mene.

Menas. Vítej, Enobarbe.

Pompejus. Nalí mně až na samý kraj.

Enobarbus. Ten chlap má sílu, Mene.

Okazuje na sloužícího, jenž Lepida odnáší.

Menas. Proč?

Enobarbus. On nese třetí díl světa v ruku: nevidíš?

Menas. Ten třetí díl je spytý: Proč ne celý, pak by se do kola otáčel!

Enobarbus. Pí, aby vrávorání přibýlo.

Menas. Pojď.

Pompejus. Alexandrinský kvas to ještě není.

Antonius. Však má se k tomu. – He, naplňte číše! To Caesarovi.

Caesar. Moh' bych toho nechat.

Ohromná práce, čím víc mozek máčím, tím špinavější jest.

Antonius. Bud' synem času.

Caesar. Spíš jeho pánem, zní má odpověď; raděj bych čtyry dni se tuze postil, než abych za jeden měl tolik vypít.

Enobarbus (*k Antoniovi*). Můj statný vůdce! máme egyptské bakchanaly tančit, a pitku slavít?

Pompejus. Učiň tak, vojine.

Antonius. Chompe se všichni za ruce, až víno vítězné utopí cit náš v tichém a něžném Lethe.

Enobarbus. Chopte ruce. –

Ať hudby hluk nám uši boří, až vás spořádám: potom bude chlapec zpívat; ve sboru všickni hlučně zanotujte, co silné boky mohou vyrazit.

Hudba hraje. Enobarbus staví je za ruce do kola. Píseň.

Králi vinic laskavý,
Bakchu tučný, mhouravý:
Žal stopíme v sudu tvém;
Réví do vlasů vpletem;
Nalí, ať jde svět kolem;
Nalí, ať jde svět kolem!

Caesar. Co víc? – Pompeje, dobrou noc. – Můj bratře, prosím vás, pojdme: přísný úkol náš se mračí na tu lehkost. – Pojdte, páni; tvář naše hoří. Silný Enobarbus je slabší nežli víno; a můj jazyk co mluví láme: divé přetváření bez mála kejklřů z nás nadělalo. Nač více řečí? Doboru noc. – Sem ruku, Antonie.

Pompejus. Na suchu já vás zkusím²⁴).

Antonius. Nu dobře. Ruku vaši.

Pompejus. Ó, Antonie!
Dům otcův máte. – Necht'! jsme přátelé.
Jen slezte do člunu.

Enobarbus. Ať nepadnete. –

Pompejus, Caesar, Antonius, s komonstvem odejdou.

Já nejdu na běh, Mene.

Menas. Do kajuty.

Jen hlučte, bubny! – trouby, píšťaly!
Ať Neptun slyší, jak těm velkým pánům dáváme zvučné s bohem! Ať to řinčí!
Aby nás všichni kati! Ať to řinčí!

Troubení a bubnování.

Enobarbus. Hej! – Vzhůru čepkou!

Menas. Pojdme, vojine!

Odejdou.

Jednání třetí.

Výjev první.

Rovina v Syrii.

Ventidius *vystoupí jako v triumfu; s ním Silius a jiní Římané, důstojníci a vojáci; před ním nesou mrtvého Pakora.*

Ventidius. Tak jsem tě pobil; lukostřelá Parthie; a štěstí přeje mně, smrt Marka Krassa teď pomstít! – Neste tělo královce před vojskem. – Tvůj Pakorus, Orode²⁵), za Marka Krassa splácí.

Silius. Ctný Ventidie,

dokud máš horký meč od parthské krve,
uprchlé Parthy stíhej: spěš do Medie,
Mesopotamie, do všech skrýší, kam se
na útěk dali: vůdce tvůj, Antonius,
tě vsadí na vítězný vůz, a hlavu
tvou věnci ovije.

Ventidius. Ó Silie, Silie!

Já činil dost: Věz, podřízený snadno
přes míru konat může; Věř mi, Silie,
líp nedokonat, nežli skutky svými
převelké slávy dobytí, když pán náš,
jemužto sloužíme, přítomen není.
Caesar a též Antonius získali
více skrz své vůdce, než osobně: Sossius,
zástupník jeho v Syrii, jako já,
že sobě slávy rychle nashromáždil,
ba za minutu, ztratil jeho přízeň.
Kdo zvede v boji více, než vůdce umí,
je vůdcem svého vůdce; ctižádost,
cnost vojínova, raději ztrátu volí,
než aby výhrou jeho lesk se ztměl.
Já bych Antoniu více prospět mohl,
však urazil bych jej; a v té urážce
by zásluha má zhylnula.

Silius. Ventidie,

ty's nadán tím, bez čeho muž od meče
nedá se rozeznat²⁶). Chceš psát Antoniu?

Ventidius. Oznámím skromně co jsem jeho jménem,
magickým heslem v bitvě, vykonal;
jak jeho prapory, s placeným vojskem,
neporaženou dosud jízdu parthskou
polem rozprášily.

Silius. Kde mešká teď?

Ventidius. Stojí se do Athen; tam musíme
nejrychleji, pokud tíže zavazadel
nám dovolí, před ním se okázat. –
Jen cestou ku předu.

Odejdou.

Výjev druhý.

Řím. Předpokoj v domě Caesarovu.

Agrippa a Enobarbus se potkají.

Agrippa. Nu! již se bratři rozloučili?²⁷)

Enobarbus. S Pompejem věc ujednali: on odšel;
ti tři to pečeti. Oktavia pláče,
že musí Řím opustit; Caesar truchlí;
a Lepidus od Pompejova kvasu,
jak Menas praví, stůně na bledničku.

Agrippa. Ten vzácný Lepidus.

Enobarbus. Hebounká duše.

Ó, jak je zamilován do Caesara!

Agrippa. A jak si draze váží Mark-Antonia!

Enobarbus. Caesar? Aj, ten je lidstva Jupiter.

Agrippa. Což pak Antonius? Jupiterův bůh.

Enobarbus. Mluvil jste o Caesaru? Nemá rovně!

Agrippa. Antonie! Ty arabský samolete!

Enobarbus. Kdo slaví Caesara, rci, – Caesar; – nic víc.

Agrippa. On v skutku oba vzácně uctíval.

Enobarbus. Zvlášť Caesara má rád; – však též Antonia.

Ó! srdce, jazyk, cifra, písař, pěvec,
ni básník nemohou vymyslet, vyřknout,
spočítat, napsat, vypět, zveršovat,
jak miluje Antonia. Před Caesarem,

klekejte, klekejte, a divte se.

Agrippa. Oba je miluje.

Enobarbus. Oni jsou jeho
křídélka, a on jejich brouk²⁸). Slyšíte, –
Troubení.

to volá na koně. – Agrippa, s bohem!

Agrippa. Zdar dobrý, bojovníče; buďte zdráv.

Vejde Caesar, Antonius, Lepidus a Oktavia.

Antonius. Ne dále, pane.

Caesar. Vy mně odvádíte

veliký díl mne samého; chovejte
v ní laskavě se ke mně. – Sestro, staniž
se chotí takovou, jak mysl má
tě tvoří, a co každým závazkem
chci osvědčit. – Urozený Antonie,
nedejte, by týž cnosti vzor, jenž vložen
jest mezi nás co lásky naší klej,
upevnit stavbu, stal se tvrzi této
bořícím beranem; líp bylo by nám
bez ní se milovat, kdybychom oba
jí sobě nevážili.

Antonius. Nehněvejte
mne nedověrou.

Caesar. Na tom dost.

Antonius. Zpytujte

jak chcete, nenajdete sebe menší
záminky k tomu, čeho bát se zdáte.
Nebe vás opatruj, a srdce římská
rač k cílům vašim naklonit! Teď s bohem!

Caesar. Buď zdráva, sestro milá, měj se dobře:

ať živlové ti přejou, a tvé srdce
nechť potěšením ojaří! Buď zdráva.

Oktavia. Předrahý bratře! –

Antonius. April je v oku jejím, lásky jaro,
a prška ta je přináší. – Vesel se.

Oktavia. Dej pozor na dům chotě mého; a –

Caesar. Co chceš, Oktavie?

Oktavia. Do ucha vám to povím.

Antonius. Jejimu srdci nechce jazyk sloužit,
a srdce nenaučí jazyka;
jak pýří labutí, když v přívalu
nad vlnou stojí, a nikam se nehne.

Enobarbus (*stranou k Agrippovi*). Chce Caesar plakat?

Agrippa. Mrak mu čelo kalí.

Enobarbus. To by mu uškodilo, kdyby kůň byl²⁹);
tím více muži.

Agrippa. Enobarbe, když
Antonius spatřil Caesara mrtvého,
nařikal že až křičel; a též plakal
nad Brutem zavražděným u Philipp.

Enobarbus. Tenkrát byl zajisté od rýmy trápen;
co zúmyslně zhubil, toho želel:
věř mu, až budu já plakat.

Caesar. Oktavie,
však o mně uslyšíte: čas vás nikdy
v mé mysli nezahladí.

Antonius. Pojd'te, pane;
mé lásky síla dá se s vámi v zápas:
aj, ještě si vás držím; teď vás pouštím,
a bohům odevzdávám.

Caesar. Mnoho štěstí!

Lepidus. Veškery hvězdy ať ti blaze svítí
po cestě tvé!

Caesar (*libá Oktavii*). Buď zdráva, s bohem!

Antonius.*Při znění trub odejdou.*Výjev třetí.*Alexandrie. Komnata v palácu.**Vejde Kleopatra, Charmiana, Ira a Alexas.***Kleopatra.** Kde je ten člověk?**Alexas.** On se bojí vejít.**Kleopatra.** Jen dál, jen dál. – Pojd' bliže.**Posel** *vstoupí.***Alexas.** Královno,Herodes z Judy strachem oči klopi,
nejste-li v dobré míře.**Kleopatra.** Hlavu téhož
Heroda míti chci: Však komu velet,
když tu Antonia není? – Přístup ke mně.**Posel.** Královno milostivá, –**Kleopatra.** Viděl jsi
Oktavii?**Posel.** Ano, královno.**Kleopatra.** Kde?**Posel.** V Římědo očí jsem jí hleděl, vida jak ji
ved' bratr její s Mark-Antoniem.**Kleopatra.** Je jako já tak velká?**Posel.** Ne, kněžno.**Kleopatra.** Znáš její hlas? je hluboký, či ostrý?**Posel.** Já jsem ji slyšel mluvit zhluboka.**Kleopatra.** To's dobře neřek': není možná, aby
jí dlouho miloval.**Charmiana.** Ji milovat?

Ó Isido! toť věru nemožné.

Kleopatra. Máš pravdu, Charmiano: temnohlasá,
a trpaslice! – Jaká majestatnost
je v chůzi její? Rozpomeň se, jestli's
kdy spatřil majestatnost.**Posel.** Vláci se;chod její jako stání je vše jedno:
spíš tělo je než život, spíše socha
než aby dýchala.**Kleopatra.** Víš-li to jistě?**Posel.** Musel by zrak mne klamat.**Charmiana.** Tři v Egyptě
nemohou bystřej hledět.**Kleopatra.** Jak vidím,
je pravý znatel. – Věř, nic do ní není. –
Ten člověk soud má zdravý.**Charmiana.** Výborný.**Kleopatra.** Prosím tě, hádej jak je stará?**Posel.** Kněžno,
je vdova.**Kleopatra.** Vdova? – Charmiano, slyš pak.**Posel.** A myslím, asi třicet let.**Kleopatra.** Máš na paměti její tvář? je dlouhá,
či kulatá?**Posel.** Závadně kulatá.**Kleopatra.** Taková bývá obyčejně hloupá. –
Vlas její, jaké barvy?**Posel.** Hnědé, kněžno;
a čelo nízké, jak by přát si mohla.**Kleopatra.** Tu vezmi zlato: jenom předešlé
mé prudkosti mi ve zlé neobracej.Pošlu tě zase nazpět: vidím že se
k těm věcem hodíš. Jdi, a stroj se, listy

S bohem!

mám hotové.

Posel *odejde.***Charmiana.** Rozmilý človíček.**Kleopatra.** Ba, opravdu: velice lituji,
že jsem jej mučila. Jak praví, nezdá
se stvoření to být nic takového.**Charmiana.** Nikoli, kněžno.**Kleopatra.** On viděl majestatnost, zná ji tedy.**Charmiana.** Viděl-li majestatnost? Nedej Isis,
vždyť byl tak dlouho u vás ve službě!**Kleopatra.** O jedné věci ještě se ho zeptám:
nic zvláštního; přiveď jej, Charmiano,
kde psávám. Snad to dobrý konec vezme.**Charmiana.** Nepochybuje, královno.*Odejdou.*Výjev čtvrtý.*Atheny. Pokoj v domě Antoniovu.**Vejde Antonius a Oktavia.***Antonius.** Ne, ne, Oktavie, nejen to, – což by se
omluvit dalo, i jiného tisícpodobné váhy, – on však novou válku
s Pompejem podstoupil; poslední vůli
svou napsal, a veřejně lidu přečet':o mně jen skoupě mluvil: byl-li nucen
platit mi slovem chvalným, mdle to činil
a chladně; klada mě na krátkou míru;
když mu se dala dobrá příčina,
buď jí si nevším', neb jen z úst to bral.**Oktavie.** Ó choti můj! nevěřte každému;
musíte-li však věřit, nehněvejte
se pro každé. Jestli se rozdvojíte,
nestála nešťastnější žena v prostřed,
za obě strany prosíc:
laskavým bohům bude k posměchu,
když žádajíc, „Ó požeňte choti!“
modlitbu zruším křikem rovnohlasým,
„Žehňte bratru!“ Choti zdar, zdar bratru,
ta prosba prosbu ničí; střední cesty
není v těch krajnostech.**Antonius.** Drahá Oktavie,
nakloňte celou lásku tam, kde najde
nejlepší ochranu. Ztratím-li čest,
ztratím sám sebe: lépe nebýt váš,
než váš tak oklestěn. Vy jste však chtěla,
i vkročte tedy mezi nás: já zatím
se připravím k válce, která zatmí
vašeho bratra. Spěšte v rychlosti:
tak vám se žádost splní.**Oktavie.** Díky, pane.Zeus mocný ze mne slabé, přeslabé,
vám smírce učiň! Válka mezi váma,
toť jakoby se celý svět protrh',
a propast zabitými ucpat měla.**Antonius.** Uznáte-li kdo toho původem,
tam hněv svůj obraťte; vždyť naše vina
nemůž' tak rovna být, by zároveň
s ní láska vaše kráčet mohla. Strojte
se na cestu; vyberte komonstvo,
a veďte náklad jak jen srdce ráčí.*Odejdou.*Výjev pátý.*Tam též. Jiná komnata.*

Vejde Enobarbus, a Eros jemu vstříc.

Enobarbus. Jak se daří, milý Erote?

Eros. Podivné noviny přišly, pane.

Enobarbus. Jaké pak?

Eros. Caesar a Lepidus zdvihli válku proti Pompejovi.

Enobarbus. Toť něco starého: Jaký byl konec?

Eros. Caesar, když ho v boji užil proti Pompejovi, odepřel mu teď rovné důstojnosti, a nechce aby účasten byl slávy válečné; i nepřestává na tom, viní jej z listů, které Pompejovi před tím psával; sám veda žalobu dal jej zatknout: Tak jest po třetím nebožátku veta, dokavad mu smrt brány neotevře.

Enobarbus. Teď, světe, máš jen dvě čelisti, nic víc; hod' jim kde jakou potravu, přec jedna druhou sežvýká. Kde jest Mark-Antonius?

Eros. On chodí takhle po zahradě: rákos co leží v cestě odkopává; křičí, „Ó blázne Lepide!“ a hrozí hrdlu setníka, jenž Pompeja zavraždil³⁰⁾.

Enobarbus. Vše loďstvo naše hotovo.

Eros. K Itálii,
na Caesara. A však Domitie,
můj pán chce vás teď vidět: noviny
moh' jsem vám pozděj vypravovat.

Enobarbus. Nic to
neprospěje; nu budiž. Ved'te mne
k Antoniovi.

Eros. Jen pojd'te.
Odejdou.

Výjev šestý.

Řím. Pokoj v domě Caesarovu.

Vejde Caesar, Agrippa a Maecenas.

Caesar. K potupě Říma jednal tak: Ba hůře; zde čtu, jak v Alexandrii na trhu veřejně, na stříbrném tribunálu, on s Kleopatrou, ve zlatých stolicích trůnil: jim u nohou seděl Ceasarion³¹⁾, jež nazývají synem otce mého, i vše to hříšné potomstvo, kteréž vespolná chlipnost jejich zplodila. On jí dal žezlo nad egyptskou říší; a učinil ji samovládkyní v Dolejší Syrii, v Cypru, a v Lydii.

Maecenas. To lidu před očima?

Caesar. Na jevišti
veřejném, kde se hry odbývají.
Své syny králům za krále prohlásil:
dal Alexandru Velkou Medii, Parthii,
s Armenskem; Ptolomaeovi přivlastnil
Cilicii, Syrii, a Phoenicii.
Ji bylo vidět tehda v oděvu
bohyně Isis, ano praví se,
že dávala i před tím častěji
tak slyšení.

Maecenas. Řím měl by o tom zvědět.

Agrippa. Jemu se již ta drzost oškliví,
on přízeň svou od něho odvrátí.

Caesar. Lid toho známost má; žaloby jeho
teď dodány.

Agrippa. Na koho žaluje?

Caesar. Na Caesara; že když jsme odňali
Pompejovi Sicilii, nebyl jemu
odhádán podíl ostrova: též praví

že jsem mu nenavrátil loď, kteréž
mi půjčil: konečně se popouzí,
žeť Lepidus s triumviratu složen;
a že jsme důchody mu zabavili.

Agrippa. Měl byste odpovédít.

Caesar. Již se stalo,
a posel odeslán. Dal jsem mu vědět,
že Lepidus se stal překrutným;
své velké mocnosti že zle užíval,
a los svůj zasloužil: mou vlastní kořist
s ním sdělím; za to však v Armenii
a jiných zemích, jichžto dobyl, na něm
rovného žádám.

Maecenas. Tomu nepovolí.

Caesar. Pak se i jemu nesmí povolit.

Vejde Oktavia s komonstvem.

Oktavia. Zdar, Caesare, můj pane! zdar můj drahý!

Caesar. Že jsem tě nazvat musel povrhlem!

Oktavia. Tak jste mne nenazval, nemaje proč.

Caesar. Což jste se k nám tak příkradla? Váš příchod
nesluší sestře Caesarově: Choti
Antonia voj má být hlasatelem,
a řehot koní příští provolávat,
dřív než se zjeví; na stromech po cestě
měl viset lid, a nedočkavost tužbou
umdlávat po tom, čeho strádala;
prach měl se k nebes klenbě kotoučit,
pobouřen davem lidu vašeho.
Vy ale přišla jste sem do Říma
co děvče na trh, lásky naší slávu
jste zmařila, jež nezjevna zdá se
jakby jí nebylo: my měli vstříc vám
jít po moři, po zemi, každé místo
vykrášlit bohatým přivítáním.

Oktavia. Můj drahý, přicházím tak bez nucení,
majíc svobodnou vůli. Mark-Antonius,
uslyšev že se k boji strojíte,
oznámil to tesknému sluchu mému,
načež jsem dovolení k návratu si
vyžádala.

Caesar. A on rád svolil, vida
v tom kratší cestu ke své chlipnosti.

Oktavia. Nemluvte tak.

Caesar. Já po něm oko nesu,
a jeho skutky ke mně s větrem letí.
Kde as je teď?

Oktavia. V Athenách, pane můj.

Caesar. Ne, těžce uražená sestro má;
Kleopatra si jej přikývala.
On dal svou říši kuběně; a nyní
po světě krále k válce sbírají.
S ním spolčen Bokchus z Lybie; Archelaus
král v Kappadocii; z Paphlagonie
král Philadelphos; thrácký král Adallas;
z Arabie král Malchus, s králem pontským;
Herodes z Judy; též i Mithridates
král komagenský; Polemon, Amintas,
králové v Medii a Lykaonii,
a dlouhá řada jiných mocnářů.

Oktavia. Já nebohá jsem srdce rozdělila
mezi dva milé, z nichž jeden druhého
teď zarmucuje!

Caesar. Vítejte nám zde.
Dopisy vaše zdržovaly výpuk,

až uznali jsme, jak jste oklamána,
 my v nebezpečí, že jsme nedbali.
 Potěšte srdce. Času běh vás nermuť,
 jenž uvalil na vaši spokojenost
 to těžké břímě; co usoudil osud,
 nech bez žalosti volný průchod najde.
 Vítejte v Římě; nejdražší nade vše.
 Jak vám ublíženo, pomyslit nelze;
 a svrchované božstvo učinilo,
 pro spravedlnost, své sluhy z nás i z těch,
 ježto vás milují. Jen dobré myslí;
 vždy jste nám vítána.

Agrippa. Vítáme vás.

Maecenas. Vítejte, drahá. Každé srdce v Římě
 vás miluje a lituje: jen onen
 cizoložník Antonius, rozpustilý
 ve všech svých ohavnostech, odstrčil vás,
 a mocnou vládu svou dal kuběně,
 která teď na nás řádí.

Oktavia. Je to pravda?

Caesar. Zajistě. Sestro, vítejte: Prosim vás,
 snášejte trpělivě. Drahá sestro!
Odejdou.

Výjev sedmý.

Tábor Antoniuův, nedaleko předhoří Aktia.

Vejde Kleopatra a Enobarbus.

Kleopatra. Buď bez starostí, já se ti odsloužím.

Enobarbus. A proč, proč, proč?

Kleopatra. Ty's nechtěl, bych šla s vámi do boje,
 řka, to že neslušné.

Enobarbus. Je to snad slušné?

Kleopatra. Proč ne; boj zdvižen proti nám, nesmím se
 osobně postavit?

Enobarbus (stranou). Ba, moh' bych říci: –
 potáhnem-li s hřebcem a klisnami,
 je hřebec zhola nazbyt; klisny snesou
 hřebce i jezdcce.

Kleopatra. Co tu pravíte?

Enobarbus. Přítomnost vaše musí mást Antonia;
 čas, mozek, srdce jeho okrádat,
 když bude všeho nejvíc potřeba.
 Pro lehkost je již osočen; a v Římě
 se praví, Photinus, a kleštěnec
 se služkami, že celou válku vedou.

Kleopatra. Řím nech se propadne; jazyky těch
 ať zhnijou, kteří nás pomlouvají!
 Ten boj se týče nás, a já, své říši
 jsouc představena, půjdu do něho
 co muž. Již tomu neodpírejte;
 já doma nezůstanu.

Enobarbus. Tedy mlčím.

Tu jde náš vůdce.

Vejde Antonius a Kanidius.

Antonius. Není-li to divné,

Kanidie, od Tarenta a Brundusia
 tak rychle přeplout moře jonické,
 a dobyt Toryna. – Vy víte, drahá?

Kleopatra. Rychlosti nedíví se nikdo víc,
 než váhavec.

Antonius. Aj, výborná to důtka,
 muž nejlepší by slušně kárat směl
 tak nedbalost. – Kanidie, my s ním svedem

boj na moři.

Kleopatra. Ba na moři! Jakž jinak?

Kanidius. Proč chce můj vůdce právě tak jednat?

Antonius. Proto že sám nás k tomu vyzývá.

Enobarbus. Vy jste jej rovněž vyzval k souboji.

Kanidius. A bitvu u Pharsalie podával,
 kde Caesar bojoval s Pompejem; že však
 neviděl zdaru v tom vybidnutí,
 zavrhl' je, a tak byste měl i vy.

Enobarbus. Na lodích schází dobrý lid; lodníci
 jsou mezkáři a ženci, chatra chvatem
 nuceně sebraná: u Caesara
 jsou ti, jež často válčili s Pompejem.
 Jich lodě obratné, vaše jsou těžké.
 Bez hany můžete se na moři
 mu vyhnout, jsa na zemi ozbrojen.

Antonius. Na moři, na moři.

Enobarbus. Předrahý pane,
 tím od sebe vrháte svrchovanou
 vojennost, jež vás zdobí na zemi;
 děsíte vojsko, kteréž složeno jest
 z péchoty k boji značené; bez skutků
 ostává slavná vaše vědomost;
 opustiv cestu, která bezpečnost
 přislubuje, chytáte štěstí se
 a náhody, bez pevné jistoty.

Antonius. Boj svedu na moři.

Kleopatra. Šedesát lodí
 mám sama, u Caesara lepších není.

Antonius. Koráby nadpočetně spálíme,
 a na ostatních se vším lidem zmůžem
 u Aktia přichožího Caesara.
 A nepodaří-li se, můžem to
 pak vykonat na suché zemi. –

Vejde posel.

Co chceš?

Posel. Vše pravda, pane; viděli jej tam;
 Caesar Toryna dobyl.

Antonius. Že stál tam osobně? to není možná;
 dost divné, bylo-li tam vojsko jeho. –
 Kanidie, devatenáct našich legií
 drž na zemi, a dvanáct tisíc jízdy: –
 My vejdem na loď. Pojď' má Thetido! –

Vejde voják.

Co nového, statečný vojíne?

Voják. Můj vůdce! nebojujte na moři;
 nevěřte hnilým trámům. Je můj meč,
 jsou rány moje u vás bez důvěry?
 Nech Egypt'an a Phoeničan se šplíchá;
 my zvykli vítězit na pevné zemi,
 stojíce v boji noha vedlé nohy.

Antonius. Nu dobře, dobře. – Pojďme!

Antonius, Kleopatra a Enobarbus odejdou.

Voják. U Herkula, já myslím že mám pravdu.

Kanidius. Máš, příteli, však jeho jednání
 neroste z jeho síly: Vůdce náš
 je veden, my jsme ženští sluhové.

Voják. Vy podržíte legie s celou jízdou
 na suché zemi, není tomu tak?

Kanidius. Markus Oktavius, Markus Justejus;
 Publicola a Caelius jdou po moři;
 my však jsme na suchu. Jak Caesar náhlí,
 nedá se ani uvěřit.

Voják. Když ještě

byl v Římě, táhlo vojsko již po různu,
že všechny špehy oklamal.

Kanidius. Nevíte,
kdo v čele stojí?

Voják. Praví se, kys Taurus.

Kanidius. Já muže toho velmi dobře znám.
Vejde posel.

Posel. Náš vůdce volá vás, Kanidie.

Kanidius. Čas ku porodu novin pracuje;
a každou minutu se jiná rodí.
Odejdou.

Výjev osmý.

Rovina nedaleko Aktia.

Vejde Caesar, Taurus, setníci a jiní.

Caesar. Taure.

Taurus. Můj vůdce.

Caesar. Na suchu se nebí;
udrž se v celku: nevybízej k bitvě,
až budeme na moři hotovi.
Rozkazu v tomto listu nepřestupuj:
neb štěstí naše visí na tom vrhu.
Odejdou.

Vejde Antonius a Enobarbus.

Antonius. Postavme řady naše za pahorkem,
před tváří Caesarova šiku; odtud
je možná počet lodí přehlédnout,
a dle toho jednání spravovat.
Odejdou.

Kanidius táhne s zemským vojskem od jedné strany přes
jeviště; a **Taurus**, zástupce **Caesarův**, s druhé strany. Po
jejich odchodu je slyšet hluk námořské bitvy.

Poplach. Enobarbus se vrátí.

Enobarbus. Fuj, hanba, hanba! Nelze na to hledět.
Antoniada, hlavní loď egyptská,
se všemi šedesáti utíká,
a vesla obrací: ten pohled zraky
mé uráží.

Vejde Skarus.

Skarus. Bozi a bohyně,
v radě shromáždění!

Enobarbus. Což pak tě trápí?

Skarus. Největší světa částka ztracena,
z pouhého nerozumu: my jsme země
a říše odlíbali.

Enobarbus. Jak je v boji?

Skarus. Na naší straně hlíza morová,
kde smrt je jistá. Tato kurví halda
egyptská, – ať ji malomoc osedne! –
u prostřed války, – když se prospěch jevil
co dvojčata, jeden jak druhý, náš
snad ještě starší, – jako kráva v Červnu
když třečkuje, dá plachty rozestřít,
a pryč utíká.

Enobarbus. Díval jsem se: zrak můj
tím videm churavěl, že nemoh' déle
pohledu snášet.

Skarus. Sotva jsou na větru,
tu vzácné zbořeníště kouzel jejich,
Antonius, připne mořskou peruť svou,
a jako rozbujněný kačer bitvu
na vrchu opustí, a letí za ní.
Já neviděl tak hanebného skutku:
čest, mužnost, zkušenost, nikdá se před tím

tak nezprznil.

Enobarbus. Hoře, hoře nám!

Vejde Kanidius.

Kanidius. Na moři štěstí naše duchu nemá,
a klesá žalostně. Kdyby náš vůdce
byl čím se býti znal, vedlo se dobře:
ach! on však dal nám příklad hanebný
svým vlastním útekem.

Enobarbus. Aj, tak jest tomu? Tehdáž dobrou noc.

Kanidius. Úprkem dali se k Peloponnesu.

Skarus. Tam přijdu snadno; počkám pak co dále
se stane.

Kanidius. Já vzdám Caesarovi legie
a jízdu svou: šest králů okazuje
mi cestu k poddání.

Enobarbus. Já přece jen
Antoniovo štěstí raněné
chci ještě sledovat, ač rozum můj
jde s větrem protivným.
Odejdou.

Výjev devátý.

Alexandrie. Pokoj v paláci.

Vejde Antonius s komonstvem.

Antonius. Slyš! zem velí, že nemám po ní šlapat;
ona se stydí nosit mne. – Aj, druzi,
já tak se v světě opozdil, že jsem
na věky ztratil cestu svou. – Na lodi
mám náklad zlata; rozdělte se o ně;
pak prchněte, a s Caesarem se smiřte.

Komonstvo. My neprchnem!

Antonius. Vždyť jsem já sám uprchnul,
a bázlivce utíkat naučil,
a plece okazovat. – Jděte, milí;
běh života jsem sobě vyvolil,
kde vás nebude potřeba; nuž, jděte:
můj poklad v přístavu si vezměte. –
Já následoval to, nač pohledět
se stydím: vlasy mé se zpouzejí;
šedý hnědemu náhlost vyčítá,
ten onomu zas bázlivost a bloudství. –
Ó! jděte, druzi: chci vám listy dát
k některým přátelům, aby vám cestu
urovnali. Prosím vás, netruchlete,
o nechuti nemluvte nic: a jděte,
kam vám mé zoufalství ukazuje;
opust'te, co se samo opuští:
jen rovnou cestou k moři; učiním
vás pánem korábu i pokladu.
Odstupte na chvílku; za to teď prosím: –
vyslyšte mne; já ztratil velení,
protož vás prosím. Shledáme se v krátce.
Sedne.

Vejde Eros a Kleopatra, Charmiana a Ira ji vedou.

Eros. Milostná kněžno, pojd'te; potěšte ho.

Ira. To učiňte, předrahá královno.

Charmiana. Vždyť nelze jinak!

Kleopatra. Nechte mne sednout. Ó Junono!

Antonius. Ne, ne, ne, ne, ne.

Eros. Vidíte-li, můj pane?

Antonius. Ó fuj, fuj, fuj!

Charmiana. Kněžno, –

Ira. Ó kněžno, dobrotivá vládkyně! –

Eros. Pane, pane.

Antonius. Ba ano, pane, ano. – U Philipp
meč nosil jenom jako tanečř, když jsem
suchého svraskalého Kassia sklátil;
já zabil pošetilce Bruta: on však
své dílo svěřil zástupcům, že nebyl
vycvičen v boji válečném; teď ale –
Co škodí.

Kleopatra. Odstupte stranou.

Eros. Královna, pane, královna.

Ira. Přikročte k němu, kněžno, mluvte s ním:
zahanbením je všecek bez sebe.

Kleopatra. Nu budiž, – podporujte mne: – Ó!

Eros. Šlechtný pane, královna jde, vstaňte:
hlava jí klesá, smrt již po ní sáhá:
však vaše potěcha ji vysvobodí.

Antonius. Já dobré jméno zhanobil;
ohavné zblouzení.

Eros. Královna, pane.

Antonius. Ó! kam jsem tebou veden byl, Egypte?
Hleď, jak svou hanbu před tvým okem skrývám,
nazpět se dívaje co za mnou leží
nečestně zrušeno.

Kleopatra. Ó pane můj!
Odpusť mým plachtám bojácným: nikdá
mi nenapadlo, že bys následoval.

Antonius. Egypte, tobě bylo dobře známo,
že jsem měl srdce k veslu tvému vláknem
připoutané, jsa vlečen za tebou:
Úplná vláda nad mým duchem byla
též známa tobě, i tvé pokynutí
že by mne mohlo božským příkazům
odvolati.

Kleopatra. Ach, odpusť!

Antonius. Já teď musím
mladíku poslat ponížené smlouvy,
obcházet, ouskočnou podlostí klatat,
ježto jsem dřív si s půl světem do vůle
zahrával, štěstí tvořil aneb bořil.
Ty's věděla, že jsi mým vítězem;
a meč můj, láskou k tobě oslaben,
že v každé věci poslušen jí bude.

Kleopatra. Ach odpusť, odpusť mně!

Antonius. Neuroň slzy;
věř, jediná převáží zisk i ztrátu.
Jen jedno políbení dej; a budu
již odplacen. – Já poslal učitele:
nepřišel zpět? – Jsem jako z olova,
milenko. – Něco vína dejte s jídlem! –
Fortuna ví, čím více ran nám dává,
tím rouhavější posměch náš se stává.
Odejdu.

Výjev desátý.

Caesarův tábor v Egyptě.

Vejde Caesar, Dolabella, Thyreus a jiní.

Caesar. Ať vejde posel od Antonia. – Znáte
jej?

Dolabella. Učitel to jeho, Caesare³²):
na důkaz jak je ošklubán, posílá
tak nuzné pérko ze své peruti,
an k poselství před málo měsíci
měl králův nazbyt.

Vejde Euphronius.

Caesar. Přístup blíží, a mluv.

Euphronius. Jak jsem, přicházím od Antonia:
nedávno byl jsem k cílům jeho malý,
co raní rosa na myrtovém listu
velkému moři.

Caesar. Dobře. Konej úrad.

Euphronius. Co pána losů svých tě pozdravuje,
a přeje sobě žít v Egyptě; jestli
nedovolíš, uskrovní žádosti,
a prosí by směl dýchat mezi nebem
a zemí, soukromě v Athenách. Tak on.
Kleopatra tvou vznešenost uznává,
kořící se moci tvé, a žádá abys
potomstvu dopřál Ptolomaeova vínku,
jenž milosti tvé připad'.

Caesar. O prosbách
Antoniana nezví ucho mé. Královně
však slyšení a přání neodřeknu;
vyžene-li z Egypta milence
zhanobeného, neb jej hrdla zbaví:
To vykoná-li, neoslyším jí.
Tak oznam jim.

Euphronius. Bud' štěstím provázen!

Caesar. Doved'te jej, až vojska naše přejde.

Euphronius odejde.

(K Thyreovi.) Teď přišel čas tvé výmluvnosti; pospěš.
Odloudi Kleopatru Antoniovi:
slibuj jí ode mne, čeho jen žádá;
přidej z vlastního domyslu co chceš.
Žena nebývá ani v štěstí stálá,
nad to pak z nouze i vestalka čistá
své sliby zruší. Zkus svou chytrost, Thyree;
od práce mzdu sám vyslov, bude nám
to zákonem.

Thyreus. Jsem hotov, Caesare.

Caesar. Viz, jak Antoniovi ta rána sluší,
a co bys z tváří jeho uhodnul
při každém pohnutí.

Thyreus. Tak učiním.

Odejde.

Výjev jedenáctý.

Alexandrie. Komnata v paláci.

Vejde Kleopatra, Enobarbus, Charmiana a Ira.

Kleopatra. Co činit, Enobarbe?

Enobarbus. Myslit, umřít³³).

Kleopatra. Je tím Antonius vinen, nebo my?

Enobarbus. Antonius jediný, on chtěl svou žádost
mít pánem rozumu. Proč, když jste vy
pohledu hrozně války utíkala,
kde jedna řada druhou děsila,
proč následoval? Vůdce neměl dát
se kazit laskominou srdce svého;
tou dobou když dvě půle světa sobě
vzdorovaly, a výhradně jen o něj
se jednalo. Toť hanba tak velká
jak ztráta, utíkat za vaší plachtou,
a loďstvo u vidění opustit.

Kleopatra. Mlč.

Vejde Antonius a Euphronius.

Antonius. To odpovéděl?

Euphronius. Ano, pane můj.

Antonius. Že bude dvorně jednat s královnou,
jestli nás zradí.

Euphronius. Ano.

Antonius. Oznam jí to. –

Caesaru chlapci dej tu šedou hlavu,
on naplní tvé přání knížetstvími
až po kraj.

Kleopatra. Tuto hlavu tvou, můj pane?

Antonius. Zpět k němu. Pověz, růže jeho mládí

že ještě květe, svět pak velkých věcí
od něho čeká: jeho zlato, loďstvo,
a voje moh' by mít i bázlivec;
a sluhové by mohli v službě děcka
tak snadno vítězit, jak pod Caesarem:
protož jej vyzývám, by nechal stranou
své pyšné chlouby, a mně sklíčenému
sám odpovídal, mečem proti meči,
mně jedinému. Pojď: to napišu.

Antonius a Euphronius odejdou.

Enobarbus. Toť arcí; vojemocný Caesar zloupí

své štěstí, dá se s pracem na odív! –
Teď vidím, rozum lidský že je částkou
jich osudu; a zevnějšek že táhne
za sebou vnitřní povahu k rovnému
utrpení. Jak ve snu myslit mohl,
když míru znal, že bude plný Caesar
práznotě odpovídat! – Caesare,
ty's také jeho rozum podmanil.

Vejde sloužící.

Sloužící. Od Caesara přišlo teď poselství.

Kleopatra. Beze vši ceremonie? – Hleďte, ženy! –

Před růží odkvétlou si ucpe nos,
kdo před poupaty klekal. – Ať jen vejde.

Enobarbus (stranou). Má poctivost začíná se mnou sváry.

Kdo bláznům věrnost zachovává, dělá
z ní pouhé bláznovství; kdo ale s to jest,
by vytrval u pána kleslého,
přemůže toho, kterýž pána přemoh',
a v dějích místa sobě dobuje.

Vejde Thyreus.

Kleopatra. Co velí Caesar?

Thyreus. Slyš to v soukromí.

Kleopatra. Mluv směle: nejsou tu leč přátelé.

Thyreus. Pak jsou snad také přátelé Antonia.

Enobarbus. On potřebuje buď jich tolik, co jich

má Caesar, neb nás nepotřebuje.
Žádá-li Caesar, uvrhne se k němu
naš pán co přítel: O nás víte, s kým on,
s tím také my jsme, totiž s Caesarem.

Thyreus. Tak. –

Nuž, přeoslavná: Caesar prosí tedy,
by's nehleděla jaký stav tvůj, nýbrž
že on je Caesar.

Kleopatra. Věru královsky:

Jen pokračuj.

Thyreus. On ví, že objímáte

Antonia z pouhé bázně, ne však z lásky.

Kleopatra. Ó!

Thyreus. Protož lituje urážek cti
vaší, co hanby bezděčné, ne pak
zasloužené.

Kleopatra. On jako bůh zná pravdu.

Čest moje nevzdala se, ona byla
přemožena.

Enobarbus (stranou). Pro jistotu zeptám se

Antonia. – Pane, tak's porouchán, že již
musíme nechat tebe utonout,

vše nejdražší tě opouští.

Enobarbus odejde.

Thyreus. Smím zprávu
dát Caesaru, co chcete? vždyť pak prosí
být žádán, aby dal. I těšil by se,
kdyby vám štěstí jeho bylo berlou
ku podpoře; však v duši zahořel by,
uslyšev ode mne že jste Antonia
opustila, a sebe odevzdala
ochraně jeho, jenž jest pánem světa.

Kleopatra. Jaké jest vaše jméno?

Thyreus. Thyreus.

Kleopatra. Nejlaskavější posle, povězte
velkému Caesaru: Z úst vašich líbám
vítěznou ruku jeho: hotova jsouc
korunu jemu k nohous položit,
a před ním klečet: oznamte, hlas jeho
vševládny vyřkne ortel Egyptu.

Thyreus. Jednáte ušlechtilé. Jestli osud
vespolek s rozšafností zápasí,
a tato vždy jen podniká, seč jest,
neklesne v nehodě. Dopřejte abych
svou úctu položil na vaši ruku.

Kleopatra. Otec vašeho Caesara nejednou,
když v duchu království dobýval, kladl
své rety na totéž nehodné místo,
až líbavý déšť přšel.

Antonius a Enobarbus přijdou zpět.

Antonius. Tato přízeň,
u hromů Zevsových! – Muži, kdo jsi?

Thyreus. Kdo plní rozkazy svrchovaného,
jenž nejvyš hoden jest být poslouchán.

Enobarbus. Vám chce se výprasku.

Antonius. He, pojd'te pak. –

Ty jestřábe! – Nu, bohové a ďábli!
Má mocnost rozpadá se: Před nedávnem,
když jsem jen zkríkl, „hoj!“ letěli králi,
jak chlapci na rvačku, a volali,
„Co ráčíš?“ Ohluchli jste? Ještě jsem
Antonius.

Vejdou sloužící.

Pryč s tím Jankem, mrskejte jej.

Enobarbus. Líp se lvíčetem kratochvíli tropit,
než se starým, když umírá.

Antonius. Ha, luno
a hvězdy! Bičujte jej. – Budiž dvacet
nejvyšších poplatníků Caesarových,
ježto se k němu znají, najdu-li je
tak směle s rukou – této, (Jak se zve,
nejsouc již Kleopatra?) – Mrskejte jej,
až vám se šklebit bude jako kluk,
a s pláčem křičet o milost. Pryč s ním.

Thyreus. Antonie, –

Antonius. Vlechte jej: až bude zmrskán,
vraťte se s ním. – Ten Janek Caesarův
ponese k němu od nás poselství. –

Sloužící s Thyreem odejdou.

Než jsem vás poznal, již jste práchnivěla:
ha! nezcuhal jsem proto lože v Římě,
a odřeknul se plodu řádného,
to s klénou všech žen, bych od takové
byl zlehčen, která fatkářů si hledí?

Kleopatra. Můj pane, –

Antonius. Vy jste byla falešnice

od jakživa: – však když se v nepravostech
zatvrzujem, (Ó běda!) moudrost božská
před vlastní nečistotou naší oči
nám zavře; zbaví nás zdravého soudu;
dopustí, že se chybám svým koříme;
a směje se, když sami do záhuby
se vrháme.

Kleopatra. Kam jsme se dostali?

Antonius. Já jsem vás našel, sousto vychladlé
na míse umrlého Caesara:

ba jako drobkou jen Kneja Pompeja;
krom bujných hodin, o nichž pověst mlčí,
které jste prostopášně ztrávila:
Jsemť jist, ač byste mohla uhodnout
co střídmost býti má, co jest nevíte.

Kleopatra. K čemu ta řeč?

Antonius. Smí člověk takový,
jenž dary přijímá, říka, „Zaplať pán bůh!“
tak důvěrně zacházet s vaší rukou,
mým tovaryšem, pečeti královskou,
zástavcem srdcí vznešených! – Kéž stojím
na hoře Bázan, abych přervat mohl
skot rohatý! ³⁴) mámť divou příčinu;
tu hlásat s krotkostí, toť jak bych hrdlo
měl na oprátce, a děkoval katu
za jeho obratnost.

Sloužící s Thyreem se vrátí.

Byl vyšlehán?

První sloužící. Ba notně, pane.

Antonius. Křičel? volal milost?

První sloužící. Za slitování prosil.

Antonius. Tvůj otec, je-li živ, ať lituje
že nejsi jeho dcera; ty pak truchli,
že's následoval slávu Caesarovu,
neb byl jsi mrskán, že jsi za ním kráčel:
budoucně ať tě bílá ruka ženská
zimnicí nakazí; již pohledem
jejím se otřes. – Vrať se k Caesarovi,
a pověz jak's byl chován: řekni pak mu,
že mne na sebe popouzí; neb zdát' se
mi nadutý a pyšný, hledě vzdy jen
jaký jsem teď, ne jak mne dříve znal.
On zlost mou budí; v ten čas je to arci
věc lehounká, když dobré hvězdy moje,
kteréž mě vodívaly, opustivše
své dráhy, do propasti pekelné
vše ohně vysypaly. Jestli mu se
nelíbí řeč má, ani jednání,
vyříd' jen, že má propuštění mého
Hipparcha, toho může za náhradu
dle líbosti dát mrskat, věšet, mučit.
Ty měj ho k tomu: a teď s modřinami
vydej se na cestu!

Thyreus odejde.

Kleopatra. Jste u konce.

Antonius. Ach! naše luna zemská ³⁵)
se zatměla, to jedno záhuby
Antonia věští.

Kleopatra. Musím času dočkat.

Antonius. Zlíbit se Caesaru, házíte okem
po chlapu, jenžto petlice mu spiná?

Kleopatra. Neznáte mne?

Antonius. Mít ke mně srdce chladné?

Kleopatra. Ach, drahy můj! činím-li tak, ať nebe

v mém srdci ledným zplodí krupobití,
jedovaté již v samém původu,
a první kámen na můj vaz ať padne:
s ním nechť pak život můj se rozplyne!
Druhým buď poražen Caesarion,
a konečně i paměť mého lůna,
se všemi statnými Egyptřany,
v zátopě krupobouře bez hrobu
ať polehne, až z Nilu komáří
a mouchy vše co kořist pochovají!

Antonius. Mám jistou zprávu: Caesar položil se
u Alexandrie, tam se losům jeho
chci opřít. Zemské vojsko naše stálo
udatně; rozptýlené loďstvo znova
se spojilo, a pluje strašlivě
jak moře. Kde jsi bylo srdce mé? –
Milenko, slyšíš-li? Až ještě jednou
se s pole vrátím, bych tvá ústa zlíbal,
zjevím se v krvi; neb můj meč a já,
my chceme žně mít v našich kronikách:
naděje svítá.

Kleopatra. Toť můj statný rek!

Antonius. Dech, srdce, svaly chci ztrojnásobit,
a zlostně bojovat: dokud jsem lehce
a šťastně žil, mnohý se žertem u mne
od smrti vykoupil; teď zatnu zuby,
a svrhnou do propasti, kdo se opře. –
A nyní jednou zas veselou noc. –
Svolejte všecky truchlé setníky:
naplňte číše; ještě jedenkrát
se vysmějme půlnoční hodině.

Kleopatra. Je den to mého narození: ovšem
že jsem jej chtěla slavit v tichosti;
když ale pán můj stal se zas Antoniem,
chci býti Kleopatrou.

Antonius. A dobře bude.

Kleopatra. Svolejte všechny vůdce mého pána.

Antonius. To číňte, chci k nim promluvit; dnes v noci
musí jim víno z jízev vyprysknout. –
Královno, pojďme; šťávy ještě dost.
V nejbližší bitvě sama smrt si mne
zamiluje, neb budu zápatit
o závod s její kosou morovou.

Antonius, Kleopatra a komanstvo odejdou.

Enobarbus. Ted' chtěl by vzdorem blesky přehledět.
Mít vztek, je ze strachu být vyděšen;
v té míře klube holub jestřába:
vždy znamenám, trpí-li vůdce ujmu
na mozku, srdce mu tím přibývá.
Udatnost-li mu rozumu užírá,
pohltní také meč, jímž bojuje.
I budu hledět, jak bych se ho sprostil.
Odejde.

Jednání čtvrté.

Výjev první.

Caesarův tábor u Alexandrie.

Vejde Caesar čta v listu; Agrippa, Maecenas a jiní.

Caesar. On zve mě chlapcem, laje, jak by moc měl
z Egypta ven mě vyhnat; mého posla
dal šlehat metlami, mne k souboji
vyzývá, Caesara s Antoniem:
Oznamte pak starému rufianu,
že k smrti jiné cesty znám; zatím

si z jeho vyzvání posměch dělám.

Maecenas. Nech Caesar pováží, když taký rek se zběsí, že byl štván do oupadu.

Nedejte oddechu, brž úžitku hledejte nyní v jeho zmatenosti.

Zlost nebyla si nikdy dobrým strážcem.

Caesar. Nejlepším vůdcům našim oznamte, že zejtra z mnohých bitev poslední podstoupit míníme. Jsouť v řadách našich, kteří nedávno sloužili Antoniu, ti stačí zajmout jej. To ať se stane; častujte vojsko: máme hojnost všeho, a oni náklad ten si zasloužili.

Ó nebohý Antonie!

Odejdou.

Výjev druhý.

Alexandrie. Komnata v paláci.

Vejde Antonius, Kleopatra, Enobarbus, Charmiana, Ira, Alexas a jiní.

Antonius. Že se mnou nechce bojovat, Domitie?

Enobarbus. Ne.

Antonius. Jaká toho příčina?

Enobarbus. On myslí, když dvacetkrát větší štěstí má, že pak je s dvacet na jednoho.

Antonius. Zejtra boj svedu na zemi a na moři: buď budu živ, anebo v krvi skupám umírající čest svou, aby znova zas oživla. Chceš statně bojovat?

Enobarbus. Já v seči volat budu, „Tenkrát berte.“³⁶⁾

Antonius. Máš dobře; věru. – Zavolej sem moje domácí služebnictvo. – Této noci musíme štědrě hodovat. –

Vejdou sloužící.

 Tvou ruku mi podej, ty's byl poctivý; – i ty; – ty též, – i ty, – a ty; – vy jste mi věrně sloužovali, a králové byli vašimi soudruhy.

Kleopatra. Co to má být?

Enobarbus. Toť jeden z oněch starých rozmarů, jež duše vystřeluje v tesknostech.

Antonius. Ty's rovněž poctivý. Sám sebe chtěl bych proměnit v tolik osob, co je vás, a z vás všech jednoho Antonia stvořit, abych vám tak upřímně sloužit mohl, jak vy jste činili.

Sloužící. Bůh nedopouštěj!

Antonius. Nu, hoši, poslužte mi této noci; nespořte pohárů, a uctěte mne, jako když byla ještě říše má vám za tovaryše, a rozkazů mých poslušna.

Kleopatra. Co asi zamýšlí?

Enobarbus. Rád by snad komonstvo své rozplakal.

Antonius. Dnes v noci buďte k službám mým; dost možná že tím se skončí vaše povinnost: snad mne již nikdy více neužíté, anebo ze mne stín jen zchroumaný: i může být, že zejtra budete jinému pánu sloužit. Já k vám hledím, jakbych se s vámi loučil. Věrní druzi,

nechci vás vyhánět, brž s vámi žít jak zasnoubenec vaší dobré služby až do smrti. Dvě hodiny dnes v noci mně ještě posluhujte, víc nežádám, a bohové vám odplatí!

Enobarbus. Nač jest to, že jim děláte zármutek? Vždyť pláčou: i sám já osel cibuli mám v očích: fuj, styďte se, a žen z nás nedělejte.

Antonius. Ó, oho! Ať jsem zaklen, byl-li to můj úmysl. Kam slzy tyto padnou, tam blaho zrůstej! Milí přátelé, vy si mne příliš žalně vykládáte, řeč má vás chtěla těšit, prosit, byste noc dnešní pochodněmi spálili. Já v zejtrí, drahé duše, blaze doufám; i povedu vás, kde spíš očekávám vítězný život, nežli čestnou smrt. Teď pojd'te se mnou k večeri, a hled'te ať utopíte všecku pečlivost.

Odejdou.

Výjev třetí.

Tam též. Před palácem.

Dva vojáci jdou na stráž.

První voják. Dobrou noc, bratře: zejtra bude náš den.

Druhý voják. Konec to vezme, tak neb onak: buď zdrav. Neslyšel's nic nového po městě?

První voják. Nic. Co se přihodilo?

Druhý voják. Snad jsou to prázné řeči. Dobrou noc.

První voják. Nu, dobrou noc.

Vejdou jiní dva vojáci.

Druhý voják. Hlídejte bedlivě, vojáci.

Třetí voják. Vy rovněž. Dobrou noc, dobrou noc.

První dva postaví se na svá místa.

Čtvrtý voják. My zde:

Jdou na své místo.

 jestli se zejtra jen loďstvu podaří, pak jistě doufám, že se i vojsko dobře držet bude.

Třetí voják. Statečný je to lid, pln hotovosti.

Hudba na hoboje pod jevištěm.

Čtvrtý voják. Mlč, jaké zvuky?

První voják. Slyš! slyš!

Druhý voják. Poslouchej!

První voják. Hudba v povětří.

Třetí voják. Pod zemí.

Čtvrtý voják. Toť dobré znamení, není-li pravda?

Třetí voják. Ba není.

První voják. Dej pokoj! pravím. Co to as má býti?

Druhý voják. Bůh Herkules, kterého miloval Antonius, teď jej opouští.

První voják. Pojd', zeptejme se druhých stráží, jestli to také slyší jako my.

Jdou k druhé stráži.

Druhý voják. He, muži!

Všichni. Co to?

Jak? slyšíte-li?

Rozmlouvají vespolek.

První voják. Není-liž to divné?

Třetí voják. Slyšíte, hoši? slyšíte?

První voják. Stopujme zvuky ty, až pokraj stráže; kde as se ztratí.

Všichni. Dobře: Je to divné. *Odejdou.*

Výjev čtvrtý.*Tam též. Pokoj v paláci.**Vejde Antonius a Kleopatra; Charmiana a jiní sloužící.***Antonius.** Mou zbroj, Eroto!**Kleopatra.** Pospi maličko.**Antonius.** Ne, dušinko. – Mou zbroj mi dej, Eroto!*Vejde Eros se zbrojí.*

Pojď, družo můj, ustroj mě do ocele: –

dnes jestli nebude nám štěstí přát,

to proto jenom že mu vzdorujem. – Pojď.

Kleopatra. Já budu též pomáhat. Nač je to?**Antonius.** Ó, nech jen, nech! ty's mého srdce zbrojnoš: –
nedobře, nedobře; zde jest to, zde.**Kleopatra.** Jen ticho! Pomohu ti. Tak to půjde.**Antonius.** Tak, tak; teď budem šťastni. – Vidíš, hochu?

Jdi vezmi oděnění.

Eros. Hned, pane můj.**Kleopatra.** Není to dobře upjato?**Antonius.** Výborně:

kdo by to odpjal, dřív než bychom sami

to sňali k oddechu, uslyší bouři. –

Ty's páravý, Eroto; kněžna má je

příčinlivější panoš, nežli ty.

Pospěš pak. – Ó ty moje rozmilá!

ó bysi dnes mne válčit spatřila,

a znala královské to řemeslo!

ty bys v tom mistra viděla. –

Vejde ozbrojený voják.

Vítám tě;

aj, dobré jitro: vypadáš jakobys

rozuměl válečnému úřadu.

Je-li nám práce milá, vstanem raně,

a s chutí začneme.

Voják. Ač ještě časně,

tisíc jich stojí v hávu kovaném,

i čekají vás v přístavu.

*Jásot. Znění trub. Vejdou setníci a vojáci.***Setník.** Líbezný ráno. – Dobré jitro, vůdce.**Všichni.** Dobrý den, vůdce.**Antonius.** Trubte vesele.

Ten den začíná raně, jako duch

mladíka, jenž se chce vyznamenat. –

Tak, tak; pojď, podej mi to: sem; nu dobře.

Buď zdráva, milá: ať je ze mne co chce,

to políbení bojovník ti dává.

Líbá ji.

Bylo by hany hodné, ano trestu

i potupného, kdybych sobě hleděl

obyčejnějších ještě zdvořilostí:

já tě opouštím, jak muž z ocele. –

Komu se boje chce, stůj blíže mne;

já ho tam dovedu. – Teď buďte s bohem!

*Antonius, Eros, setníci a vojáci odejdou.***Charmiana.** Prosím vás, pojďte do pokoje.**Kleopatra.** Ved' mne.

Rekovně kráčí. Ó bys s Caesarem

moh' velký spor ukončit soubojem!

Potom, Antonie, – Teď však, – Budiz tedy.

*Odejdou.*Výjev pátý.*Tábor Antoniiův blíž Alexandrie.**Znění trub. Vejde Antonius a Eros; voják je potká.***Voják.** Dej bůh, by štěstí dnes Antoniu přálo!**Antonius.** Ó bys mne s svými jízvami byl přiměl,
na zemi boj podstoupit!**Voják.** Stalo-li se,

odbojní králové, a vojín, který

tě zrána dnes opustil, byli by

vždy kráčeli po stopách tvých.

Antonius. Kdo jest to,

jenž ráno odešel?

Voják. Kdo? On ti povždy

na blízce stál: Zavolej Enobarba,

a neuslyší tebe; aneb řekne

z tábora Caesarova, „Nejsem tvůj.“

Antonius. Co pravíš?**Voják.** Pane, on šel k Caesaru.**Eros.** Leč beden svých a pokladu tu nechal.**Antonius.** Že odešel?**Voják.** Ba jistě.**Antonius.** Jdi, Eroto,

a pošli za ním jeho poklad; jdi:

nenech tu ani za vlas, to ti pravím.

Napiš mu vlídně s bohem! pozdravuj ho

(já sám to podepíšu): řekni, že bych

mu přál, by nenašel již příčiny

měniti pána. – Ó můj osud svedl

též poctivého: – Pospěš: – Enobarbe!

*Odejdou.*Výjev šestý.*Tábor Caesarův blíž Alexandrie.**Troubení. Vejde Caesar, Agrippa, Enobarbus a jiní.***Caesar.** Agrippa, jdi už, hled' ať bitva začne.

My chcem Antonia zajmout živého;

učíš to známo.

Agrippa. Již jdu, Caesare.*Agrippa odejde.***Caesar.** Čas obecného míru blíží se:

bude-li dnes den šťastný, ponese

trojhraný svět olivu sám od sebe.

*Vejde posel.***Posel.** Antonius vytáh' do pole.**Caesar.** Nes rozkaz

Agrippovi, ať všechny přeběhlíky

do předu postaví, aby se zdálo

Antoniu, že sám proti sobě zuří.

*Caesar odejde s družinou.***Enobarbus.** Alexas pronevěřil se, a šel

do Judy s vyřízením od Antonia;

tam svedl Heroda, by k Caesaru

se naklonil, a opustil Antonia:

za práci dal jej Caesar oběsit.

Kanidius s ostatními odpadlíky

ač berou plat, však nikdy nemají

poctivé důvěry. Zle jednal jsem,

a dávám sobě vinu tak žalostně,

že už se nikdy nerozraduju.

*Vejde voják z Caesarova vojska.***Voják.** Antonius, Enobarbe, poslal tobě

tvůj poklad, i se štědrým přídavkem:

Posel se u mé stráže zastavil,

a skládá s mezků teď u tvého stanu.

Enobarbus. Já vám to dám.**Voják.** Nech žertů, Enobarbe.

Co dím je pravda: raděj zjednejte

bezpečný průvod poslu skrze vojska;
sám bych to učinil, však musím jít
teď za svou povinností. Vůdce váš je
vždy ještě pravý Jupiter.

Voják odejde.

Enobarbus. Já jediný jsem padouch na tom světě,
a sám to nejvíc cítím. Ó Antonie!
ty studně dobroty, jak bys mou věrnost
byl odplatil, když moji ohavnost
již zlatem korunuješ! Srdce kyne:
a nepukne-li náhlou žalostí,
přestihnu žalost cestou náhlejší;
však cítím, že to žalost vykoná.
Mám proti tobě válčit? – Ne: radč' půjdu
si jámu hledat, kde bych umřít moh':
poslední skutek mého života
z jam ze všech nejošklivější jest hoden.

Odejde.

Výjev sedmý.

Bojiště mezi oběma tábory.

Povyk. Bubnování a troubení. Vejde Agrippa a jiní.

Agrippa. Jen nazpět, šli jsme příliš daleko.

Sám Caesar má co dělat; odpor klíčí
nás více, nežli jsme se nadáli.

Odejdou.

Hluk válečný. Vejde Antonius a Skarus raněný.

Skarus. Slovuťný vůdce, tak se bojuje!

Činivše to již dříve, byli bychom
je s ovázanou hlavou domů hnali.

Antonius. Ty hrozně krvácíš.

Skarus. Měl jsem zde ránu,
ta byla jako T, teď je z ní H.

Antonius. Oni se nazpět táhnou.

Skarus. Všecky je
do díry vtlučem³⁷). Šest ran mi se ještě
sem pohodlně vejde.

Eros vstoupí.

Eros. Jsou poraženi, pane; prospěch náš
platí za pěkné vítězství.

Skarus. Navrubme
jim hřbety; jako zajíce za paty
je lapejme: takové poběhlíky
je radost mlátit.

Antonius. Za tu statečnou
potěchu tvou tě časem odměním,
a desetinásob za tvou udatnost.
Pojď odtud.

Skarus. Já za vámi přikulhám.
Odejdou.

Výjev osmý.

Pod hradbami Alexandrie.

Hluk válečný. Vejde Antonius na pochod; Skarus a vojsko.

Antonius. Zahnán je do tábory. Běžte napřed,
a královně oznamte naše hosti. –
Než zejtra slunce na nás zasvítí,
vylijem krev co dnes se ukryla.
Všem díky vzdávám; vy jste pádných pěští,
a bili jste se, ne jakbyste věci
jen sloužili, brž jakby každý z vás
ji za svou vlastní měl, tak jako já:

vyť jste se jevíli co Hektorové.

Navštivte město, obejměte ženy
a přátele, i povídejte jim
o vašich činech, až vám s čestných ran
krev smyjou radostnými slzami,
a líbáním je zhojí. – Dej mi ruku:

Vejde Kleopatra s komonstvem.

před mocnou kouzelnicí tou chci slavit
tvé skutky, díkou její budiž blažen. –
Ty světlo světa! ozbrojený vaz můj
opoutej; proskoč v celém šperku tvrdou
tu brni mou až k srdci, osedni je,
a jeď v triumfu na tlukotu jeho.

Kleopatra. Všech pánů pane! Svrchovaná sílo!
vracíš se usmívavě, nepolapen
od světských osidel?

Antonius. Můj slavíku,
my jsme je porazili na lože.
Což, děvo! nechť si mladší hnědost moje
prokvítá sem tam šedinou; náš mozek
nám ještě nervy uživí, a mládí
přestihnout může v závodech. Pohlédni
na toho zde; podej milostné ruky
tvé jeho rtům: – polib ji, vojine: –
On bojoval dnes jakoby sám bůh
v podobě jeho z nenávisťi k světu
vše vůkol hubil.

Kleopatra. Brnění od zlata
ti dám, můj milý, kteréž nosil král.

Antonius. A hoden jest ho, ať je z karbunklů
jak Phoebův svatý vůz. – Podej mi ruku:
vesele kráčejte skrz Alexandrii;
a neste posekané štíty své
jak sluší pánům jejich. Kdyby stačil
nádherný palác vojsko uhostit,
pak bychom všichni spolu hodovali,
a z plného si připíjeli na zdar
přístího dne, jenž královskou nebezpečí
přislubuje. – Zahlučte, trubači,
do ucha městu zvuky kovovými,
a spojte s nimi rachot našich bubnů,
by zem a nebe, slavíce náš příchod,
své hlasy v jeden srazily.

Odejdou.

Výjev devátý.

Caesarův tábor.

Vojáci na strážích. Vejde Enobarbus.

První voják. Nepřijdou-li se za hodinu s námi
vystřídát, musíme na hlavní stráž.
Noc jasná; pravilo se nám, že bitva
hned zrána o druhé začítí má.

Druhý voják. Minulý den byl jeden z přehořkých.

Enobarbus. Ó noci! vydej o mně svědectví, –

Třetí voják. Kdo to?

Druhý voják. Stůj tiše jen, a poslouvej.

Enobarbus. Ó požehnaná luno! buď mým svědkem,
bude-li pamět nenávisťně hlásat
o věrolomných mužích, Enobarbus
před okem tvým svou lítost vykonal. –

První voják. Jak, Enobarbus?

Třetí voják. Mlč, a poslouvej.

Enobarbus. Nejvyšší vládkyně pravého smutku!
pokrop mne jedem nočních výparů,

by na mně život, odbojník mé vůle,
již déle nevisel: Uhoď mým srdcem
o tvrdý křemen mého hřichu, žal je
tak vysušil, že v prach se rozpadne,
a mysl ohavná tím konec vezme.
Antonie! šlechetnější mnohem víc,
než já jsem pro svou zradu hanebný,
odpusť mi jen sám o sobě; ať pak
si svět mne do své knihy zapíše
co zběha panského a poběhlíka.
Antonie! Ó Antonie!

Umře.

Druhý voják. Promluvme k němu.

První voják. Jen poslouchej; co mluví týče snad
se Caesara.

Třetí voják. Máš dobře. On však usnul.

První voják. Spíš omdlel; před spaním snad nikdo ještě
tak zle se nemodlival.

Druhý voják. Pojďme k němu.

Třetí voják. He, probud'te se! mluvte.

Druhý voják. Slyšíte-li?

První voják. Smrt na něj rukou sáhla. Slyš! jak buben
Zdaleka je slyšet bubny.

ospalce slavně budí. Odnesme jej
na hlavní stráž; neboť byl důstojný:
hodina naše vypršela.

Třetí voják. Pojďte;
snad ještě okřeje.

Odejdou s tělem.

Výjev desátý.

Mezi oběma tábory.

Vejde Antonius a Skarus s vojskem na pochodu.

Antonius. Dnes chystají se na vodě: po suchu
jim nejsme vhod.

Skarus. Ba, pane, obapol.

Antonius. Ať v povětří neb v ohni bojují,
my též tam bitvu přijmem. Tak to buď:
Na blízkých města výšinách má při nás
pěchota zůstat: rozkaz na moři
je vydán; z přístavu již odrazili;
teď řady jejich nejlíp přehlédneme,
a podnikání jejich spatříme.

Odejdou.

Vejde Caesar s vojskem na pochodu.

Caesar. Nepřijde-li nám útokem, pokojně
na zemi stůjme, mám to za vhodné;
nejlepší síly k lodím odešly.

Teď k dolinám, a prospěchu si hled'te!

Odejdou.

Antonius a Skarus se vrátí.

Antonius. Ještě se nespojili. Pod smrkem,
co onde stojí, vše uhlídám: v krátkce
ti zprávu učiním, kam věc se sklóní.

Odejde.

Skarus. Vlastovky vystavěly Kleopatře
do plachet hnízdo: augurové nechť
nic vědět, – ani mluvit; – hledí strašně,
a celou pravdu vyjevit se bojí.
Antonius je zmužilý i kleslý;
a jeho porušené štěstí budí
v něm chvílemi buď naději, neb strach
o to co má, a nemá³⁸).

Hluk válečný zdaleka, jakož bývá při bitvě na moři. Antonius

se vrátí.

Antonius. Po všem veta!

Hanebná Egyptanka zradila mne:
lodí se nepříteli vzdaly; hled'te
jak čepice tam vzhůru metají,
a pijou vespolek co přátelé,
kteří se ode dávna neviděli.
Trojzvratná kurvo! ty's mne prodala
tomuto nováčkovi; srdce mé
jen proti tobě válčí. – Vše ať přehne;
bude-li nad mým kouzlem pomstěno,
pak konec všemu. – Jdi, ať všichni prchnou.

Skarus odejde.

Ó slunce! tvého východu již nikdy
neuvídím: Antonius loučí se
tu se svým štěstím; zde si ještě ruce
podáme. – K tomu tedy přišlo? – Srdce,
která se v patách za mnou plížila,
jimžto jsem dával čeho sobě přála,
rozplývají se teď, a lahodu
lijou na květoucího Caesara;
a sosna ta, jež vrcholem nad všemi
se vznášela, je z kůry oloupána.
Jsem zrazen. Ta egyptská lichá duše!
to těžké kouzlo, – kteréž oka hnutím
má vojska do boje vysílalo,
a zpět zas volalo, jehožto nádra
byla mi korunou a hlavním cílem,
jak pravá cikánka mě figlařením³⁹)
oukladně až do naha okradlo. –
Erote!

Vejde Kleopatra.

Ha, ty obludnice! Pryč!

Kleopatra. Proč pán můj zuří na svou milenku?

Antonius. Ztrať se, sic budu splácet dle tvých zásluh,
a Caesarův triumf tím zhanobím.
Ať si tě vezme, lidu jásavému
na odív vystaví: jdi za vozem,
nejhrubší skvrno svého pohlaví;
a dej se okazovat jako netvor
za nejbídnější cenu, za haléř;
a tvář tvou ať Oktavia trpělivá
obostřenými nehty rozbrázdí.

Kleopatra odejde.

Máš dobře, že jsi šla, ač dobře-li,
že živa jsi; vždy líp by bylo, abys
mou zlostí pohynula, jedna smrt
by mohla víc jich předejít. – Erote! –
Já mám na sobě roucho Nessovo: ⁴⁰)
Alcide, předku můj, nauč mne vztěku:
ať luně vsadím Licha na rohy;
a rukou, jež nejtěžším kyjem vládla,
nejdražší osobnost svou zahubím.
Nechť zemře kouzelnice: prodala mne
nedorostlému chlapci římskému;
tím oukladem teď klesám; nechat' zemře. –
Erote, he!

Odejde.

Výjev jedenáctý.

Alexandrie. Komnata v paláci.

Vejde Kleopatra, Charmiana, Ira a Mardian.

Kleopatra. Pomozte, ženy! On je šílenější,
než Telamon⁴¹) byl pro svůj štít; kanec

thessalský nikdy tak se nerozsápal.

Charmiana. Do hrobky; tam se zamkněte, a dejte mu zprávu, že jste mrtva. Duše s tělem se bolestně neloučí, jako když nás vznešenost opouští.

Kleopatra. Do hrobky: –
Mardiane, jdi a zvěstuj mu, že jsem se usmrtila; řekni, poslední mé slovo že bylo, Antonius, přednes to, prosím, žalostně. Mardiane, spěš, přines zprávu, jak ho smrt má jala. –
Do hrobky.
Odejdu.

Výjev dvanáctý.

Tam též. Jiná komnata.

Vejde Antonius a Eros.

Antonius. Erote, vidíš-li mne?

Eros. Vidím, pane.

Antonius. Časem vidíme oblak jako draka, zde páru zas jak medvěda, či lva, věžatý zámek, skálu visitou, vidličnou horu, modré předhoří se stromovím jak světu pokyvuje, a zraky šálí povětřím: ty's viděl taková znamení, co průvody černého večera.

Eros. Viděl jsem, pane.

Antonius. Co teď je koněm, oblak pomyšlením to setře, nepoznalé učiní, jak vodu ve vodě.

Eros. Tak jest, můj pane.

Antonius. Erote, věrný můj, takovým tělem je nyní vůdce tvůj; zde jsem Antonius, však podoba ta nemá trvání. Já válčil za Egypt; a královna, – o níž jsem myslil, že mám srdce její za moje vlastní, které vábívalo za sebou, dokud moje bylo, milion jiných, teď ztracených – ona, Erote, s Caesarem do falešné hry se dala, a klamavě prohrála slávu mou, nepříteli k triumfu. –
Erote, neplač; já jsem ještě zde učinit sobě konec. – Ó, zlá žena!

Vejde Mardian.

Můj meč mně ukradla.

Mardian. Ne, ne, Antonie; má paní milovala tě, a celé své štěstí přidružila vždy jen k tvému.

Antonius. Pryč, vykleštěný smělče: umlkni! Ona mne zradila, a smrtí zemře.

Mardian. Daň smrti platí každý z nás jen jednou; od ní je zapravena. Co's chtěl činit, stalo se k ruce tvé: poslední slovo bylo, Antonie! šlechtný Antonie! Pak roztrhlo se štkavým pláčem jméno Antonia ve dvě; a rozpůlené povislo mezi rtem a srdcem jejím. Tak život skončila, a pohrobila tvé jméno v sobě.

Antonius. Mrtva tedy?

Mardian. Mrtva.

Antonius. Erote, odzbroj: dlouhý úkol skončen,

teď půjdem spat. – Že odsud zdrav odcházíš, je skvostná tvoje mzda; jdi. –

Mardian *odejde.*

Odepínej: –

Sedmnásobný Ajaxův štít by srdce před ranou nechránil. Pukni, boku! Buď, srdce, jednou silnější než krov tvůj, prolom tu slabou skříní! – Spěš, Erote. – Již nejsem vojín: Jdi, rozbitá zbrani; hrdinsky jsem tě nosil. –

Eros *odejde.*

Malou chvíli

odloučen, Kleopatro, dostihnu tebe a vypláču si odpuštění. – Staň se, mukou je každé prodlení: když svíce pohasla, ulež se, a světem nebluď. Teď každá práce zničí dílo své; ba síla sama mocí svou se zmotá: Přitiskni pečeť, pak je konec všemu. – Erote! – Královno, již jdu. – Erote! – Ó počkej: kde se duše do kvítí ukládají, ruce si podáme, a duchové se naší veselosti diviti budou: Didonu s Aenéem zbavíme tovaryšstva, vešken zástup za náma půjde. – Erote! Erote!

Eros *se vrátí.*

Eros. Jsem k službám, pane můj.

Antonius. Co Kleopatra

je mrtva, žil jsem v také hanbě, že jsem se bohům podlostí svou zošklivil. Já, jenž jsem prvé svět svým mečem čtvrtil, a po zeleném hřbetu Neptunovi z korábů města stavíval, viním se, že nemám ani tolik zmužilosti co žena; ducha méně šlechtného než ta, jež smrtí svou dí Caesarovi, „Já zvítězila sama nad sebou.“ Ty's přísahal, Erote, kdyby jednou nastala potřeba, (i nastala teď opravdu) a kdybych neodvratně za sebou viděl protiventství hanby a hrůzy, že pak z mého rozkazu mne usmrtíš: teď jedne; doba přišla. Mne neskoliš, ty Caesara jen zhubíš. Dej barvu tváři své.

Eros. Bohové chraňte! Mám vykonat, co všechna kopí Parthů, ač tvojich nepřátel, minuvše cíle, učinit nemohla?

Antonius. Erote můj, chceš v mocném Římě postaven být k oknu, a vidět jak tvůj pán má ruce křížem, povolnou šíjí k zemi kloní, v tváři palčivým studem pokořen, co zatím vozový trůn šťastného Caesara, jsa napřed tažen, ohněm vpaluje potupu onomu, jenž zadu kráčí?

Eros. Ne, nechci toho vidět.

Antonius. Tedy pojď; a jednou ranou budu uzdraven. Vytas jen poctivý svůj meč, jenž vlasti prospěšně sloužil.

Eros. Pane, odpusťte.

Antonius. Když jsem tě osvobodil, nepřisahal's, že splníš žádost mou? Učiň to v jednom, sic budou všechny předešlé tvé služby jen náhodou bez cíle. Tas, a pojď.

Eros. Nuž, odvrát' ode mne svou vzácnou tvář, v kteréž se jeví úcta všeho světa.

Antonius. Hleď tedy.
Odvratí se stranou.

Eros. Meč dobytý.

Antonius. Vykonej rázem nyní, proč jsi jej dobyt.

Eros. Pane předrahý, můj vůdce, a můj vladař, rád bych ti dal s bohem! před tou ranou krvavou.

Antonius. Již jsi to vykonal, můj družo; s bohem!

Eros. Buď s bohem! slavný vůdce. Mám teď bodnout?

Antonius. Ano, Erote!

Eros. Staniž se to zde: –
Vrazí meč do sebe.

Tak zbudu strasti vidět smrt Antonia.
Umře.

Antonius. Trojnásob šlechtnější než jsem já!

Ó rekovný Erote! ty mne učíš, co jsem měl činit, a co ty jsi nemoh'. Má královna i Eros mají slavnou památku příkladem svým přede mnou: já chci být smrti ženichem, a vrhnu se na ni jak na lůžko k milence. Staň se; Erote, mistr umírá co žák tvůj: taktó činit učil jsem se od tebe. –

Vrazí meč do sebe.

Jak! nejsem mrtev? nejsem? –
Ach, stráž! – Ó učiňte se mnou konec.

Vejde Dercetas se strážemi.

První stráž. Kdo volá?

Antonius. Zle jsem práci vykonal:
Ó drazi! dodělejte, co jsem začal.

Druhá stráž. Zapadla hvězda.

První stráž. Prošel čas.

Všichni. Ach, hoře!

Antonius. Usmrť mne, kdo mě miluje.

První stráž. Já ne.

Druhá stráž. Ni já.

Třetí stráž. A nikdo z nás.

Stráže odejdou.

Dercetas. Smrt tvá i osud přátely zahání.

Až Caesarovi meč ten přinesu, i s novinou, zjednám si k němu přístup.

Vejde Diomedes.

Diomedes. Kde jest Antonius?

Dercetas. Tam, Diomede, tam.

Diomedes. Je živ?

Ty neodpovídáš?

Dercetas odejde.

Antonius. Jsi to ty, Diomede? Vytas meč, a dej mi ránu, která smrti stačí.

Diomedes. Velmocný pane, moje královna Kleopatra mě k tobě poslala.

Antonius. A kdy tě poslala?

Diomedes. Ted', pane.

Antonius. Kde jest?

Diomedes. Ve hrobce zamčena. Strach zvěstoval jí co by se státi mohlo; neboť vidouc

(vždy bez důvodu) podezření vaše o jejím spolku s Caesarem, a že by se vaše zlost ukojit nedala, odeslala vám zprávu, že je mrtva; však pro strach, jak by vás to dojmout mohlo, musel jsem jít a pravdu vám oznámit; než lekám se že pozdě přicházím.

Antonius. Ba pozdě, Diomede. Přiveď stráž.

Diomedes. Hej! stráž! vůdco! Hej, stráž! Hej! Kde jste? Váš pán volá.

Vejde několik mužů od stráže.

Antonius. Odneste mne, kde bydlí Kleopatra; toť poslední jest služba, jižto žádám.

První stráž. Ach! hoře nám! že nepřechkáte, pane, všech věrných svojich.

Všichni. Dobo přehořká!

Antonius. Ó nelahod'te zlému osudu, zdobíce jej svým žalem: přivítejte co přichází nás potrestat, my trescem to, zdá-li se že lehce snášíme. Pomozte mně: já jsem vás často vodil; teď vy mne neste, milí přátelé, a přijměte za všechno díky mé.

Odnašejíce Antonia odejdou.

Výjev třináctý.

Tam též. Hrobnice.

Nahoře vystoupí Kleopatra, Charmiana a Ira.

Kleopatra. Ó Charmiano! nepůjdu již odsud.

Charmiana. Královno, upokojte se.

Kleopatra. Ne, nikdy.

Vše děsnosti a hrůzy jsou mně milé, jen útechy nenávidím: nesmírnost mé strasti, rovna původu, musí tak velká být, jak to jest, odkud pošla. –

Dole vystoupí Diomedes.

Co přinášíš? je mrtev?

Diomedes. Mrtev není, však smrt již nad ním visí. Pohleďte jen druhou stranou hrobky, jeho stráž jej právě teď tam přinesla.

Dole se zjeví Antonius nesen od stráže.

Kleopatra. Ó slunce,

spal celou dráhu, po níž kráčíš! – ve tmách stůj měnivého světa pokrají.

Antonie, ó Antonie, Antonie!

Charmiano, pomoz: Iro, přátelé tam dole, pomozte jej ke mně vznesti.

Antonius. Buď ticha! Caesar nepřemoh' Antonia, Antonius sám nad sebou zvítězil.

Kleopatra. Tak býti má, Antonia jen Antonius smí pokořit; však žel, že tomu tak!

Antonius. Já umírám, Egypte, umírám; jen chvilku ještě smrti chci překážet, až z tisícových políbení vtisknu na ústa tvá to smutné poslední. –

Kleopatra. Strach mám, můj rozmilý, (ach odpusť) strach mám⁴²⁾,

aby mne nejali: vítězné slávy přeblaženého Caesara nebudu nikoli krášlit; jestli nůž, jed, hadi chovají ostří, žahadlo, neb sílu, jsem bezpečna: Oktavia, vaše choť pokorných zraků, tiché nemluvnosti,

nedojde cti na mne si přísně hledět. –
Ó pojd', Antonie, – ženy pomozte, –
vznesem tě nahoru. – Přispějte, draží.

Antonius. Jen rychle, sice umru.

Kleopatra. My si hrajem,
skutečně! – Jak jsi těžký, pane můj!
V těžkostech duše zhylnula nám síla,
to tíží množí. Kdybych měla moc
Junony, Merkur silnokřídly unes'
by tě, a vedlé Zeusa posadil.
Ó pojd' jen, – přání vezdy blouzní. – Pojd', pojd';
Zdvihají Antonia vzhůru.
vítej mně, vítej! umři, kde jsi žil: –
líbáním okřej: kdyby moje rety
s to byly, chtěla bych je celé ztrávit.

Všichni. Žalostné podívání.

Antonius. Já umírám, Egypte, umírám.

Podej mi vína, promluví pak krátce.

Kleopatra. Nech mne mluvit, mne láti hlasitě,
až popudím Fortunu, falešnou
tu hospodyni, že své kolo zdrtí⁴³).

Antonius. Slyš, milá královno. U Caesara
hledej si spásu života i cti. – Ó!

Kleopatra. To dvě nekráčí jednou cestou.

Antonius. *Drahá,*
slyš tedy. Z družstva Caesarova nevěř
nižádnému, leč Prokulejovi.

Kleopatra. Mé zmužilosti věřím, rukoum mým;
a z lidí Caesarových nikomu.

Antonius. Pro smutnou změnu losu při mé smrti
ted' nekvělte a nebědujte, raděj
lahod'te myšlénkám, a kojte je
mým štěstím bývalým, v němžto jsem žil,
největší světa pán a nejvzácnější;
já neumírám nečestně, aniž
pak nestatečně přílbu odevzdávám
krajanu svému, Říman od Římana
udatně přemožen. Duch můj se loučí;
již nelze.

Umře.

Kleopatra. Muži nejdraší, chceš umřít?
což nedbáš o mne? mám v tom tupém světě
obývat, který bez tebe nic není
lepšího, nežli stáje? – Hled'te, ženy,
jak světa koruna se rozplývá. –
Můj pane! – Věnc válečný povadnul,
korouhev bojovníci klesla: chlapci
a dívky jsou ted' rovni mužům: minul
již vešken rozdíl, nic znamenitého
nezbylo pod zvědavým měsícem.

Charmiana. Ach, ukojte se, kněžno!

Ira. *Ona též*
je mrtva, naše vládkyně.

Charmiana. Milosti! –

Ira. Ach, kněžno! –

Charmiana. Kněžno!

Ira. *Královský Egypte!*
Mocnářko!

Charmiana. Ticho, ticho, Iro!

Kleopatra. Nic nejsem, leda žena; podrobena
tak bídné strasti jako dojička,
co v domě nejvšednější práci koná. –
Měla bych žezlo svoje hodit bohům
nepříznivým, a zvolat, světu jejich

že můj se rovnal, dokud klénot náš
nebyl nám ukraden. Vše za nic ted';
trpělivost je pouhá pošetilost,
a netrpělivost sluší jen psu,
který se pomínul: Zdaž tedy hřích,
do tajného se smrti domu vedrat;
dřív než se smrt k nám vejít opovází? –
Co jest vám, ženy? Jak, jak! Dobré myslí!
Co děláš, Charmiano! Drahé děvy! –
Nu hled'te, ženy, lampa dohořela,
a zhasla. – (*Ke stráži dole.*) Muži, dodejte si srdce:
my ho ted' pochováme; potom však,
co statné jest a vzácné, vykonáme
dle vznešeného zvyku římského,
a smrt nás musí pyšně přijmout. Pojd'te:
ta schránka ohromného ducha jeho
ted' ustydla. Ach, ženy, ženy! pojd'te;
naš přítel, jenž se nikdy nezmění,
je zmužilost, a zemřít bez dlení.

Odejdou; nahoře odnášejí tělo Antonia.

Jednání páté.

Výjev první.

Caesarův tábor před Alexandrií.

*Vejde Caesar, Agrippa, Dolabella, Maecenas, Gallus,
Prokulejus a jiní.*

Caesar. Jdi k němu, Dolabello, ať se vzdá;
jsa bez naděje, řekni mu, že sobě
jen v prodlévání kratochvíle hledá.

Dolabella. Tak má se státi, Caesare.

Dolabella odejde.

Vejde Dercetas s mečem Antoniovým.

Caesar. Nač to? Kdo jsi, že jsi se opovážil
k nám takto vkročit?

Dercetas. *Jméno mé Dercetas.*

Já sloužil Marku Antoniovi, jenžto
byv nejlepší též služby nejlepší
byl hoden: dokud přímo stál, a mluvil,
byl pánem mým, a já svůj život nesl
jen proto, bych ho proti škůdcům jeho
moh' nasadit. Jestli je líbost tvá
mne k sobě přijmout, chci být Caesarovi
čím jsem byl jemu; a však nechčeš-li,
svůj život složím před tebou.

Caesar. *Co pravíš?*

Dercetas. Díím, Caesare, Antonius je mrtev.

Caesar. Boření velikosti takové
by mělo větší lomez způsobit:
svět měl by lvy vyřítit do ulic,
a občany do jejich doupat. Smrt
Antonia není záhyn jednotlivce:
to jméno půli světa objímá.

Dercetas. Skutečně mrtev jest, ó Caesare;
ne nástrojem veřejné spravedlnosti,
neb nožem najatým; táž ruka, ježto
vypsala slávu jeho skutky svými,
nabyvši zmužilosti od srdce,
to srdce proklala. Zde jeho meč;
já jsem jej ráně ukrad': hle, jak zbrocen
je krvi šlechtnou.

Caesar. *Truchlíte, draží?*

Trest boží na mne, tou-li novinou
se králům oko nezarosí.

Agrippa. *Divnot',*

že příroda nás nutí žet skutků
vším úsilím vykonaných.

Maecenas. Neřest
i skvělost jeho sobě byly rovny.

Agrippa. Duch vzácnější člověkem nikdy nevlád';
vy, bohové, však na nás křehkosti
dopouštíte, abychom lidmi byli.
Caesar je pohnut.

Maecenas. Maje před sebou
tak velké zrcadlo, sám sebe vidí.

Caesar. Antonie! tak daleko jsem tě stíhal: –
Vždyť prodíváme vřed na vlastním těle.
Buď ty jsi musel hledět, jak mé slunce
zachází, nebo já se na tvé dívat:
my oba neměli ve světě místa.
Však naříkám teď s pláčem tak drahým,
jak srdci jeho krev, že ty, můj bratr,
můj podílce v nejvyšším snažení,
můj soudruh v říši, v čele války přítel
a tovaryš, od mého těla paže,
a srdce jímž mé vlastní k činům svým
se rozněcovalo, – že naše hvězdy
nesmířlivé tak rovnost mezi náma
porušily. – Ó slyšte, přátelé, –
však povím vám to v příhodnější čas.

Vejde posel.

Poselství muži tomu z očí hledí;
nu slyšme co přináší. – Odkud cestou?

Posel. Jsem prostý Egyptan. Má královna
zavřína v hrobě, celém statku svém,
by ráda zvěděla, co činit hodláš,
aby se připravila k cestě, kterou
jí vykážeš.

Caesar. Ať jen je dobré myslí:
co nejdřív doví se od našich poslů,
jak poctivě a vlídně rozsoudíme
věc její; dokud Caesar žije, nelze
mu nelaskavě jednat.

Posel. Bůh buď s tebou!

Odejde.

Caesar. Pojď bliže, Prokuleje. Jdi, a řekni,
že nežádáme její potupy:
uděl jí tolik útěchy, jak uznáš
dle její žalosti, by velkodušně
smrtící ranou nás snad nepřemohla;
vidět ji v Římě, bylo by nám věčným
triumfem. Jdi, a přines rychle zprávu,
co řekne, a jak o ní soudíš.

Prokulejus. K službám.

Prokulejus odejde.

Caesar. Provod' jej, Galle. – Kde je Dollabella,
by šel též s Prokulejem?

Gallus odejde.

Agrippa, Maecenas. Dolabello!

Caesar. Jenom ho nechte; připadá mi právě
kde zaměstnán je: v krátce bude hotov.
Teď pojďme do stanu, tam dovíte se,
jak nerád jsem se dával do boje,
jak v každém spisu laskavě a mírně
jsem sobě počínal. Jen pojďte za mnou,
ať vidíte, co vám chci předložit.

Odejdou.

Výjev druhý.

Alexandrie. Hrobnice. ⁴⁴⁾

Vejde Kleopatra, Charmiana a Ira.

Kleopatra. Má zoufalost k lepšímu životu
mě připravuje. Jaká chatrnost,
být Caesarem: že není štěstím sám,
musí být štěstí panošem, a sloužit
jen vůli jeho; velká věc je ale
vykonat to co všechny skutky skončí,
náhodu spoutá, změnu ohradí;
co spí, a nikdy bláta neokusí,
jímžto se živí Caesar jako žebrák.

Vejde Prokulejus, Gallus a vojáci.

Prokulejus. Od Caesara zdar královně egyptské:
hled' jemu zjevit slušné přání své,
jež by měl vyplnit.

Kleopatra. Jak zní tvé jméno?

Prokulejus. Nazván jsem Prokulejus.

Kleopatra. Mark-Antonius

se o vás zmínil, že vám věřit mám;
však nedbám hrubě, budu-li zklamána,
nemajíc komu věřit. Chce-li pán váš
královnu žebrat vidět, řekněte mu,
že majestátnost, k vůli slušnosti,
miň nesmí žádat leda království:
je-li mu libo vrátit synu mému
dobyty Egypt, dá mi z mého tolik,
že za to na kolenou díky složím.

Prokulejus. Nabuďte dobré myslí; padla jste
do rukou knížecích, nemějte strachu.
Dověřte jen se plně v mého pána,
u něhož taká hojnost milosti,
že až přetéká k tomu, kdo jí hledá.
Smím-li mu vaši milou oddanost
ohlásit, najdete v něm vítěze,
jenž laskavost si ku pomoci svolá,
jsa na kolenou prošen za milost.

Kleopatra. Vyslovte, že jsem štěstí jeho služka,
a že mu slávu vzdávám, které dobyl.
Co hodina se učím poslušnosti,
i ráda tvář bych jeho spatřila.

Prokulejus. To řeknu, drahá kněžno. Spokojte se;
neb dobře vím, že váš stav lituje
kdo jeho příčinou.

Gallus. Vidíte, jak ji snadno překvapíme.

*Prokulejus a dva muži od stráže vlezou po žebříku do
hrobky, a obejdou od zadu Kleopatru. Ostatní strážě
sejmou závory, a odemknou bránu.*

(K Prokulejovi a strážím) Dobře jí hlídejte, až Caesar přijde.

Gallus odejde.

Ira. Královská paní!

Charmiana. Ó Kleopatro! ty's jata, královno! –

Kleopatra. Teď rychle, dobré ruce.

Tasi dýku. [Prokulejus] Chopí se jí, a zbraň odejme.

Prokulejus. Zvolna, kněžno!

Neubližujte si; to není zrada,
leč osvobození.

Kleopatra. Též od smrti,
kteráž i psy zbavuje churavosti?

Prokulejus. Kleopatro, nechtějte samovraždou
dobrotu pána mého zle užívat,
by viděl svět jak ušlechtilé jedná,
což pak by smrtí vaší nikterak
na jevo nepřišlo.

Kleopatra. Kde meškáš, smrti?
Pojď, pojd' sem! přijmi královnu, ta stojí
za mnoho děťátek i žebráků!

Prokulejus. Ach, jen se upokojte, královno!

Kleopatra. Já nepožiju pokrmu ni pití;
byť opět třeba bylo marných řečí,
těž spáti nebudu. Ten příbytek
vezdejší rozbourám, čím Caesar seč jest.
I vězte, u dvora vašeho vůdce
nebudu nikdy v poutech službu konat,
aniž se zrakům střízlivým tupé
Oktavie dám bičovat. Mám státi
na lešení před chatrou jásavou
v odsuzujícím Římě? Raděj buď mi
egyptská louže hrobem milostným!
raděj mne celou nahou pložte
do bahna Nilu, by mě vodní mouchy
až hrůza zohavily! neb učíte
z nejvyšší pyramidy šibenici,
a v okovech mě na ní oběste!

Prokulejus. Ty děsné obrazy vedete dále,
kam vina Caesarova nesahá.

Vejde Dolabella.

Dolabella. Tvůj vůdce, Prokuleje, ví co's konal,
a poslal pro tebe; já přijmu teď
královnu pod ochranu.

Prokulejus. Dolabello,
jsem tomu rád: chovej se k ní jen vlídně. –
(*Ke Kleopatře.*) Žádosti vaše zjevím Caesarovi,
jen mi je svěťte.

Kleopatra. Řekni, že chci umřít.

Prokulejus odejde s vojáky.

Dolabella. Přeslavná kněžno, slyšela jste o mně?

Kleopatra. Nemohu říci.

Dolabella. Zajisté mne znáte.

Kleopatra. Vše jedno, znám-li koho, vím-li o něm.
Když ženy nebo chlapi vypravují
co se jim zdálo, smějete se; není
to způsob váš?

Dolabella. Nerozumím vám, kněžno.

Kleopatra. Já měla sen o vladaři Antoniu:
kéž opět usnu, abych spatřila
zas muže takového!

Dolabella. Račte jen, –

Kleopatra. Tvář byla jako nebe; na něm slunce
a měsíc, ty chodíce po své dráze
svítily na zem, na malinké O⁴⁵).

Dolabella. Nejvznešenější Urozenosti, –

Kleopatra. On nohama překročil ocean;
napnutá paže byla světu zdobou
jak chochol; hlas jeho zazníval ladně
jak souzvuk sfer, a však jen přátelům;
neb chtěl-li světem úžasně zatřásti,
byl rachotícím hromem. Jeho milost
neznala zimy; jeseň to jen byla,
a žatvou zrůstala: Rozkoše jeho
byly delfinům rovny; jeho šíje
se vznášela vzdy nad živlem, kde žily:
Svou barvou přiodíval koruny
a vínky; království a ostrovy
padaly s měšce jeho jako mince.

Dolabella. Kleopatro, –

Kleopatra. Myslíte, že byl jednou,
aneb že může být takový muž,

jak mi se zdálo?

Dolabella. Kněžno, nemůže.

Kleopatra. Vy lžete samým bohům do ucha:
však je-li, aneb byl-li takový,
sen neobsáhne jeho: přírodě
se látky nedostává fantasii
v divnostech krásy překonat; Antonia
však vymyslit by bylo mistrovství
naproti fantasii, a všech stínů
konečná záhuba.

Dolabella. Ó slyšte, kněžno!

Velká je ztráta vaše jak vy sama;
a vy ji nesete dle tíže její:
Ať nikdy žádoucího prospěchu
nedojdu, jestli odraz zármutku
vašeho srdce mé až na kořen
neproniká.

Kleopatra. Za to vám děkuji.

Nevíte, co chce se mnou Caesar činit?

Dolabella. Ó byste věděla, co raděj tajím.

Kleopatra. Prosim vás, pane, –

Dolabella. Ačže ctihodný –

Kleopatra. On mne v triumfu vésti chce?

Dolabella. Chce, kněžno; já to vím.

Hlasy venku. Ustupte s cesty! – Caesar!

Vejde Caesar, Gallus, Prokulejus, Maecenas,

Seleukus a komonstvo.

Caesar. Kteráž jest královna egyptská?

Dolabella. Náš vladař, kněžno.

Kleopatra *klekne.*

Caesar. Aj, vstaňte, vy nesmíte klečet.

Prosim vás, zhůru; zhůru, Egypte.

Kleopatra. Bohům se zlíbilo: já musím pánu
a vládcí svému býti poslušna.

Caesar. Nepřipouštějte trpkých myšlének:
památka křivdy od vás činěné,
ač do masa nám vpsána, bude živa
co skutek pouhé jenom náhody.

Kleopatra. Jediný světovládc, nejsem s to
bych věc svou rozváděla až by tím
jasnosti nabyla; však vyznávám,
že jsem poddána byla křehkostem,
jež častěj hanbou mého pohlaví
již bývaly.

Caesar. Pomněte Kleopatro,
že raděj mírníme než veličíme:
chcete-li přilnout k našim úmyslům,
(vám ovšem příznivým) shledáte prospěch
svůj v této změně; budu-li však nucen
užiti přísnosti, vida vás kráčet
za Mark-Antoniem, zbavíte se sama
vší dobré vůle mé, a uvrhnete
své dítky do záhuby, před níž bych je
byl rád zachránil, jestli setrváte.
Teď беру odpuštění.

Kleopatra. Po všem světě:

neb onť jest váš; my jsme vašimi štíty
a znaky vítězství, a visíme
kde vám se líbí. Zde, můj drahý pane.

Caesar. U Kleopatry budete vy mně radou.

Kleopatra. Podávám sepsání svých peněz, stříbra
a klénotův, upřímně ceněných;
beze všech drobností. – Kde jest Seleukus?

Seleukus. Zde, královno.

Kleopatra. On jest mým pokladníkem: ať vám poví, sám na svou škodu, že jsem ničeho si neuschovala. Mluv tedy pravdu.

Seleukus. Královno, radč bych si ústa svá dal spečetit, než abych na svou škodu mluvil to co není.

Kleopatra. Co jsem sobě zadržela?

Seleukus. Stačí to koupit co jste vyznala.

Caesar. Nestyďte se, Kleopatro; já ctím ve skutku tom jen vaši rozšafnost.

Kleopatra. Hle, Caesare! Ó, hleďte, jaké sláva má nohsledy! lid můj chce býti vaším, a směníme-li štěstí, bude váš mým. Ta nevděčnost Seleukova mne k zlosti popouzí. – Ha, otroku, nevěrný jak láska najatá! – Kradeš se nazpět? ba věru, krad' se nazpět; já však chytím tvé oči, kdyby křídla měly. Chlape, necitný lotře, pse! Ó vzácná skvrno!

Caesar. Dovolte, bych vás prosil, královno.

Kleopatra. Ó Caesare! jak hanebnost ta bolí; že když jsi sám mě ráčil navštívit, a Jasnost tvá mne skromnou počtila, můj sluha v oučtech lichotnosti své mi sčítá sumu mojich potupení! Dej tomu, Caesare, že jsem si něco těch ženských maličností zachovala, chatrné hračky, věci také ceny, jež obyčejným známým přinášíme; dej tomu, že jsem stranou uložila některou vzácnější památku Livii aneb Oktavii, abych získala si jejich přimluvu, musel to na mne ten pronest, kterého jsem krmila? Ó bohové! to mne poráží hloub než kam jsem klesla. Prosím tě, odejdi; (*K Seleukovi.*) sic ducha mého žáry vyblesknou z popela mého osudu. – Kdybys byl člověkem, měl bysi útrpnost.

Caesar. Seleuce, odejdi.

Seleukus odejde.

Kleopatra. Nenít' vás tajno, že nám se velkým za zlé pokládá, co jiný páše; klesnem-li, trpíme v čem jiní jménem naším provinili, a lítosti jsme hodni.

Caesar. Kleopatro, co jste zatajila neb vyznala, nepřičtem ke kořisti: jest to vaše, a číňte s tím dle líbosti; uznejte, že není Caesar kupcem, by vám dražil co kupci prodávají. Potěšte se; nebuď vám mysl žalářem: ne, kněžno; náš úmysl je chovat k vám se tak, jak radit budete. Jezte, a spěte: útrpná péče naše tak vám přeje, že jsme vám přítelem; a nyní s bohem!

Kleopatra. Můj vládce, a můj pane!

Caesar. Ne tak: S bohem!

Troubení. Caesar odejde s komonstvem.

Kleopatra. Domlouvá, dívky, domlouvá, bych jen se zapomněla nad svou ctí: Charmiano.

Šeptá s Charmianou.

Ira. Jen krátce, kněžno; jasný den je skončen, a nám se stmívá.

Kleopatra. Pospěš ať se vrátíš: řeč byla o tom, vše jest opatřeno; zjednej to rychle.

Charmiana. Stane se, má kněžno.

Dolabella se vrátí.

Dolabella. Kde najdu královnu?

Charmiana. Zde.

Charmiana odejde.

Kleopatra. Dolabello?

Dolabella. Zavázán, kněžno, vaším příkazem, jemužto z lásky nábožně jsem poddán, přináším zprávu: Caesar skrze Syrii chce táhnout, vás pak pošle ve třech dnech i s dětmi napřed. Číňte, jak za dobré uznáte; já vám žádost vykonal, a slib svůj splnil.

Kleopatra. Dolabello, věčně jsem vaši dlužnicí.

Dolabella. Já sluha váš.

Královno, s bohem! musím k Caesaru.

Kleopatra. Buď zdrav, mé díky.

Dolabella odejde.

Nu, co myslíš, Iro?

Panenu z Egypta, budou tě v Římě tak jako mne okazovat. Otroctvo robotné ve špinavých zástěrách, s mírou a kladivem, na podívanou nás zdvihat bude; jejich těžký dech, páchnoucí hrubou krmí, obklopí nás, a párou budou nás napájet.

Ira. Chraň bůh!

Kleopatra. Věc jistá, Iro. Drzí liktorové budou nás chytat jako nevěstky; oblezlí veršovníci bez noty o nás vyzpěvovat: obratní herci nás s pátra představovat na divadle, a hrávat hodovánky v Alexandrii. Antonia přivedou nám opilého, a já se dívat budu na chlapce jak kvičí veleslavnou Kleopatra v postavě kurvy ⁴⁶).

Ira. Milosrdnost boží!

Kleopatra. To vše zajisté.

Ira. Já toho neuzřím; mé nehty, věru, jsou silnější než oči moje.

Kleopatra. Aj, tou cestou mohly bychom přípravy jejich mít za blázna, a nejhoupější též úmysl jim pokazit. – Charmiano?

Charmiana se vrátí.

Mé družo, ustrojte mne za královnu: Přineste šperk můj nejdražší; – chci opět se k Cydnu podívat, a potkat tam Antonia. – Nemeškej Iro, jdi. – Ted', Charmiano, v skutku pospíšíme; jak vykonáš tu práci, propustím tě, a můžeš hrát si do dne soudného. – Přines mi korunu i s ostatním. – Jaký to povyk?

Ira odejde. Povyk venku. Vejde stráž.

Stráž. Přišel člověk ze vsi, chce k vaší Milosti, nedá se odbyt:

nese vám říky.

Kleopatra. Ať vejde.

Stráž odejde.

Ó, jak bídný nástroj někdy
čin velký vykoná! on přináší
mně svobodu. Mé předsevzetí stojí;
nic ženského již v sobě necítím:
od hlavy k patě pevná jsem jak mramor;
nestálá luna není hvězdou mojí.

Stráž se vrátí a s ní sedlák maje košík v ruce.

Stráž. Zde je ten člověk.

Kleopatra. Jdi, a nech ho tu.

Stráž odejde.

Přinesl jsi malého červa z Nilu,
co bez bolesti usmrtí?

Sedlák. Mám jej, na mou věru; nechtěl bych ale k té straně
náležet, která by vám radila, abyste se ho dotkla; jeho
uštknutí je nesmrtelné: kdo po něm umře, uzdraví se zřídka
kdy, anebo nikdy.

Kleopatra. Pamatuješ, že by byl někdo od něho umřel?

Sedlák. Bylo jich mnoho, muži i ženy. Od jedné slyšel jsem
nedávno, totiž včera: žena to velmi poctivá, jen že uměla
trochu lhát, což by žena toliko ve vši poctivosti činit měla:
kterak prý od jeho uštknutí zemřela, jakých bolestí vytrpěla.
– Opravdu, ona vám toho červa jak náleží dobře popsala;
kdo by ale všechno chtěl věřit, co lidé povídají, tomu by
nebylo pomozíno ani polovicí toho, co páchají. Každý však
může za to fallírovat, že je ten červ podivný červ.

Kleopatra. Teď můžeš jít, buď zdrav.

Sedlák. Přeju vám veselé vyrazení s tím červem.

Kleopatra. Buď zdrav.

Sedlák postaví košík.

Sedlák. Hled'te, musím vám povědít, že se takový červ nikdy
neodrodí.

Kleopatra. Ovšem, buď zdrav.

Sedlák. Hled'te, tomu červu není co věřit, leda v rukou
rozšafných lidí; neboť věřte, že v tom červu nic dobrého
nevězí.

Kleopatra. Buď bez starosti: dáme pozor.

Sedlák. Tak dobře. Prosím vás, nedávejte mu nic, nestojí za
krmení.

Kleopatra. Jestli pak by mě snědl?

Sedlák. Nesmíte si myslet, že jsem takový hlupák, abych
nevěděl, že by ani ďábel sám ženy nesnědl: já vím, že je
žena bohům pravá pochoutka, jestli jí ďábel neustrojil. Ale
tito čerti z kurvy synové natropí bohům s jejich ženami
náramných trampot; když se oněm deset jich podaří, čerti
jim pět z nich zase zmaří.

Kleopatra. Již dobře: jdi, a buď zdrav.

Sedlák. Na mou věru; přeju vám mnoho vyrazení s červem.

Odejde.

Ira se vrátí s oděvem, korunou a t.d.

Kleopatra. Dej na mne plášť, na hlavu korunu;

já toužím v srdci po nesmrtelnosti.
Krev z hroznů egyptských nebude nikdy
těch úst již vlašiti. – Jen rychle, Iro;
spěš. – Mně jest, jakoby Antonius volal:
vidím jej vstávat, aby velebil
můj slavný čin; a slyším jeho smích
ze štěstí Caesarova, jaké lidem
od bohů přichází pro výmluvu
budoucích hněvů! Choti můj, již jdu:
teď zmužilost má k tomu jménu právo
mi dává! Vzduch jen jsouc a oheň, vracím

ostatní živly životu nižšímu. –

Tak, – hotovy? Nuž pojd'te, přijměte
od retů mých poslední teplotu.

S bohem! má Charmiano: – Iro, s bohem!

Libá je. Ira klesne a umře.

Mám ve rtech mojich ještěra? Ty klesáš?

S tebou-li příroda tak libezně
se loučí, jest nám rána smrti jako
milého stisknutí, to jestli bolí,
bývá vždy vítané. Ty ležíš tiše?
Zmizíš-li tak, dáš světu odpověď,
že není hodno s ním se rozžehnat.

Charmiana. Rozplyňte v dešť se, mračná oblaka,
ať říci smím, že bohové též pláčou.

Kleopatra. V tom vidím důkaz mého zlehčení:

potká-li první kadeřavého
Antonia, bude se po mně tázat,
a dá jí políbení, moje nebe.
(*K hadu, jež na prsa klade.*) Pojd', bídný vrahu, ostrým
zubem rozpoj
najednou spletený života uzel:
nebohý bloude jedovatý, zlob se,
a pospěš. Ó! že mluvit neumíš,
bych slyšela, jak Caesara nazýváš
nezběhlým oslem.

Charmiana. Hvězdo východní!

Kleopatra. Mlč! nevidíš u prsu děťátko,
které svou kojnou do sna upije?

Charmiana. Ó, pukni, pukni!

Kleopatra. Totě lahodné

jak balsam, jemné jako vzduch, a milé, –
Antonie! – Ještě tebe přiložím. –

Klade druhého hada k ruce.

Nač déle čekat –

Padne na lože a umře.

Charmiana. V tom bídném světě? – Měj se dobře. – Smrti,

teď chlub se, v náruči tvém leží žena,
jíž není rovné. – Zamkněte se, okna
hebounek⁴⁷); nikdy již se nedívejte
oči tak královské k zlatému Phoebu!
Koruna tvoje stojí na křivo;
musím ji narovnat, pak hrát si budu.

Stráže přikvapí.

První stráž. Kde najdu královnu?

Charmiana. Jen mluvte zticha,
a nebud'te jí.

První stráž. Caesar poslal sem –

Charmiana. Až příliš váhavého posla. Pojd';

Přikládá si hada.

Ó! rychle; pospěš: ledva že tě cítím.

První stráž. Kde kdo? Zlé věci: Caesar oklamán.

Druhá stráž. Caesar sem poslal Dolabellu: kde jest?

První stráž. Co činíte? – Charmiano, zdali dobře?

Charmiana. Ba dobře činím; hodno jest to kněžny,
jež od tolika králův pochází.

Ach, vojíne!

Umře.

Vejde Dolabella.

Dolabella. Co tu se děje?

Druhá stráž. Všechno pomřelo.

Dolabella. Ó Caesare, tvé domnění zde pravdy
dosáhlo: přijdeš sám teď, abys viděl
skutečnost činu hrozného, kterému's
tak snažně bránil.

Venku. S cesty Caesarovi!
Vejde Caesar s celým komonstvem.

Dolabella. Až příliš bezpečný jste věštec, pane:
 čeho vám strach byl, stalo se.

Caesar. Naposled
 nejšlechtetnější: vidouc záměr náš
 dala se cestou svou co královna. –
 A smrti spůsob? Nevidím tu krve.

Dolabella. Kdo byl posléze u nich?

První stráž. Sprostý sedlák,
 přinesl fiky: to byl jeho košík.

Caesar. Tedy otráveně.

První stráž. Ó Caesare!
 Zde Charmiana žila do nedávna,
 a stojíc mluvila. Já jsem ji zastih'
 jak mrtvé kněžně diadem rovnala:
 nohy se třásly, a v tom náhle klesla.

Caesar. Ó vzácná slabost! – Kdyby jedu byly
 požívaly, to by se znáti dalo
 již povrch spuchlinou; však ona zdá se
 jakoby spala, a do pevné sítě
 své krásy nového Antonia
 zas lapit chtěla.

Dolabella. Zde na prsu mokvá
 jí krev, i vidím něco oteklého:
 totéž je na ruce.

První stráž. Hle, stopa hadí; po fíkovém listí
 se táhne sliz, jak bývá po hadu
 v děrách u Nilu.

Caesar. Nepochybně byla
 to její smrt; slyším od lékaře,
 že neustale skoumala, která
 by smrt nejlehčí byla. – Lože její
 teď vezměte, a odnešte pak z hrobky
 ty ženy. Ona budiž pochována
 vedlé Antonia: žádný v světě hrob
 nebude skrývat dvě tak slavných osob.
 Mohutné děje dojmou rovněž toho
 kdo byl jejich původem; a pověst o nich
 budí jim tolik útrpnosti, jakož
 oslaven bývá ten, kdo žalostí
 je příčinou. Ve skvostném oděni
 provázej vojsko obřad pohřební;
 pak k Římu. – Dolabelle, pečuj dál,
 aby se průvod slavně dokonala.

Odejdou.

Konec.

Připomenutí.

Není pochybnosti, že Shakespeare předmět k tragedii „*Antony and Cleopatra*“ vážil z Plutarcha podle anglického překladu Tomáše North'a. Totéž platí o Koriolanu i Juliu Caesarovi. Na mnoha místech užil Plutarchova životopisu téměř doslovně, jak se čtenář dle výtahů, které Delius do úvodu svého vydání z North'a položil, snadno sám přesvědčiti může.

Sbírka dramát Shakespeare'ových vyšla ve foliovém formátu r. 1623. Tam se nachází také „*The Tragedie of Antony and Cleopatra*“ v třetím oddělení na předposledním místě, a to bez udání aktů a scen. Že by kus ten dříve již někde byl vytištěn, není známo. Vnitřní důvody i

zvláštnost slohu ukazují jasně, že básník dílo toto v poslední době literární činnosti své sepsal.

Roku 1608, dne 20. máje dal ovšem, Edward Blount, spoluvydavatel sbírky foliové, zaznamenati do knihkupeckého rejstříku „*knihu nazvanou Anthony and Cleopatra*.“ Byla-li ale řečená kniha a tragedie Shakespeare'ova tatáž, nedá se s jistotou dokázati.

Poznamenání.

Str.1. ¹⁾ Antonius mluvil právě s Kleopatrou o své lásce k ní, a ona vcházejíc vede rozmluvu dále.

Str.2. ²⁾ Římské mocnářství líčí se tu co mohutná klenba na pěkném sloupení řemeslně založená.

Str.2. ³⁾ Milovat poznaného nevěrníka je pošetilost, Antonius tím ale dobrého jména nepozbude.

Str.3. ⁴⁾ Toto praví Antonius k poslovi z Říma.

Str.4. ⁵⁾ Tak vykládá *Steevens*, maje na mysli děti z nemanželského lože. *Johnson* ale vysvětluje, že Charmiana, nemajíc muže, nebude muset dětem jména dávat. Toto mínění vidí se Deliovi býti méně hledané.

Str.5. ⁶⁾ Muž její chodil by tedy vždy s dlouhým nosem.

Str.10. ⁷⁾ Za času Shakespeara panovala pověra, že se žíně položená do hnojnice promění v hada. Viz *Mackbeth'a* III. akt, 4. scena.

Str.11. ⁸⁾ Královna mluví o sobě v množném počtu, opakujíc kterak ji Antonius dříve až do nebe vznášel.

Str.13. ⁹⁾ Královnou egyptskou nazývá básník *Egyptem*.

Str.15. ¹⁰⁾ *Delius* vykládá smysl takto: Dějepis učí nás od nejstarších dob, že svět tak dlouho člověku přeje, dokavad se nestal tím, čím jest. Naopak kdo s prvního stavu svého klesl nabývá tím hrozně moci, že když ještě vši vlády zbaven byl, všichni po něm toužili.

Str.17. ¹¹⁾ Z kořene mandrágory (též mužík, alraun, pokřín obecný zvané) dělali opojné pití pro spaní.

Str.22. ¹²⁾ Jménem *Egypt* rozumí tu básník zmřelého krále *Ptolomaea* (bratra i manžela královny *Kleopatry*).

Str.23. ¹³⁾ *Enobarbus* dokázal by neoholením brady své, jak málo sobě *Oktavia* váží.

Str.24. ¹⁴⁾ Antonius při těch slovech nepochybně dává jisté znamení na přivítanou.

Str.26. ¹⁵⁾ Antonius nebyl střízliv, jako téhož dne ráno.

Str.33. ¹⁶⁾ K takovým bojům zavíraly se křepelky do obručí.

Str.25. ¹⁷⁾ Meč tento měl Antonius v boji proti *Brutovi* a *Kassiovi* u města *Philipp*.

Str.38. ¹⁸⁾ Posel nesa zlou novinu není již člověk poctivý, jakož býti se domnívá.

Str.40. ¹⁹⁾ Dle *Plutarcha* byl dům *Pomepjův* veřejně prodán, a od *Antonia* koupen, který však později nic o platu slyšeti nechtěl, podoběn žežuli, ježto vejce svá v cizím hníždě snáší.

- Str.44. ²⁰) *Banket* je druhá tabule (dessert), kterou po hlavní hostině v jiném pokoji strojivali. Tolik co pospas. Obvyčejně předkládalo se hodovníkům cukroví, ovoce a víno.
- Str.44. ²¹) *Alms-drink* = almužnické pití jest to, co ostatní nezmohli, a on za ně vypít musel. Překlad užil tu slova „počepky“.
- Str.45. ²²) Totiž v opilství.
- Str.46. ²³) *Lepidus* vrávorá na svém sedadle tak nebezpečně, jakoby seděl na sypkém písku.
- Str.49. ²⁴) *Pompejus* chce je zkoušce podrobit, zdali bude hostina jejich na suché zemi taková, jakou on jim na lodi připravil.
- Str.50. ²⁵) *Orodes*, král parthský, přemohl *Marka Krassa*, kterýž v boji padl. Za to musel *Orodův* syn *Pakorus* životem zaplatit.
- Str.51. ²⁶) *Ventidius* má rozum; a jen rozumem liší se vojín od nerozumného meče, ačkoli oba udatné skutky konají.
- Str.51. ²⁷) Tak se tu nazývají švagrové *Antonius* a *Oktavius*, kteří tou dobou s *Lepidem*, dřív než se rozejdou, uzavřenou smlouvu podpisují a pečeti.
- Str.52. ²⁸) *Lepida* povznáší *Antonius* s *Oktaviem* tak jako brouk na svých křídlech se vznáší.
- Str.53. ²⁹) Černá skvrna (*cloud*) u koně na čele byla jeho krásou na škodu.
- Str.58. ³⁰) Dle *Plutarcha* zavraždil *Markus Titius* prchajícího *Sexta Pompeja* z rozkazu *Marka Antonia*.
- Str.59. ³¹) *Caesarion* platil za syna *Julia Caesara*, adoptivního otce *Oktavia Caesara*.
- Str.71. ³²) *Antonius* a *Kleopatra*, nemajíce důstojnějších mužů, poslali učitele dítek svých, *Euphronia*, s poselstvím k *Caesarovi*.
- Str.72. ³³) *Henley* klade smysl takto: Myslit na smrt, a pak skutečně ji podstoupit.
- Str.77. ³⁴) O hoře *Bázan* čteme v písmě svatém, v knize žalmů 22, 13.; a 68, 16.
- Str.78. ³⁵) *Antonius* nazývá *Kleopatru* zemskou lunou, a přirovnává její nevěru k zatmění měsíce.
- Str.82. ³⁶) „*Take all*“ vykládá *Delius*: „Tenkrátě berte, neboť jsem do posledního všecko nasadil.“
- Str.90. ³⁷) *Bench-hole* znamená vlastně díru v sedadle u záchodu.
- Str.94. ³⁸) Naději že zvítězí, a strach že bude poražen.
- Str.95. ³⁹) V originále stojí známá hra „*fast and loose*“, v kteréžto cikáni a jiní tuláci lid na trzích obmyslně o peníze šidili. Byly to tkanice tak podvodně skládané, že kdo dřívkem mezi záhby píchнул, myslil zajisté že je pevně k stolu přichytil. Cikán ale táhna za oba konce okázal ošizenému, že dřívko na holém stole vězí. Odtud jméno hry: „Drží, nadrží.“ Viz „*King John*“ akt III. scena 1.
- Str.96. ⁴⁰) *Dejanira*, obávajíc se nevěrnosti manžela svého *Herkula*, poslala mu roucho, které centaur *Nessus* místo laskavce jedem napustil. Otrávený *Herkules* nemoha snést bolesti zapálil hranici na vrchu *Oeta* řečeném, a uhořel. – Děd jeho byl *Alcoeus*, po němž nese příjmi *Alcides*. Neblahé ono roucho přinesl *Herkulovi* hlasatel a sluha jeho *Lichas*, a byl od něho vztekem do moře uvržen.
- Str.96. ⁴¹) Vlastně by státi mělo *Ajax*, *Telamonův* syn, který se pošetil, že místo něho *Ulysses* od *Řeků* zbraň *Achillovu* dostal.
- Str.104. ⁴²) *Kleopatra* strachujíc se úkladu nechce vyjít z hrobnice ven, jak *Antonius* žádá, by jí mohl poslední políbení dáti.
- Str.104. ⁴³) *Fortuna* představuje se tu v podobě hospodyně s kolovratem.
- Str.110. ⁴⁴) *Hrobnice* je stavení na vyvýšeném místě v pozadí jeviště. Nahoře je vidět okno, čili větší otvor, za nímž se zjeví *Kleopatra* se svými ženami. Dole vystoupí *Gallus* a j.; též *Antonius* musí z jeviště nahoru vznešen býti. Celé spořádání to má svůj základ v starodávném způsobu anglického divadla.
- Str.113. ⁴⁵) „*O*“ je tolik co kruh neb kolo, a znamená u *Shakespeare'a* věc malinkého obsahu.
- Str.118. ⁴⁶) Za časů *Shakespeare'ových* představovali na divadlech chlapci a jinoši, dokud jim hlasy nepřecházely, úkoly ženských osob.
- Str.122. ⁴⁷) „*Okna hebounká*“ (*downy windows*) jsou oči pokryté řasou jako pejří hebounkou.